

UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS

1. Kurti krikščionišką vaikų, jų šeimų ir įstaigos darbuotojų bendruomenę, kuri teiktų visuminį vaiko ugdymą, atliepiantį visuomenės poreikius ir padedantį atskleisti vaiko, jo šeimos ir Bažnyčios pašaukimą.

UŽDAVINIAI

1. **Tenkinti vaiko poreikį bendrauti su kitais vaikais:** sudaryti sąlygas vaikams patirti tarpusavio bendrystės džiaugsmą, mišraus amžiaus vaikų grupėse augti pažinime, atrandant kitą ir save kaip unikalią Kūrėjo dovaną.

2. **Tenkinti vaiko poreikį bendrauti su vyresniais žmonėmis:** sudaryti galimybes vaikui susipažinti su įvairių amžiaus tarpsnių, profesijų atstovais ir bendruomenėmis; atskleisti autoriteto spektrą.

3. **Kurti aplinką, padedančią įsijausti į krikščioniškąją kultūrą.**

4. **Padėti vaikui pažinti Dievą ir bendrauti su Juo.**

5. **Sudaryti sąlygas visai vaiko šeimai (atsižvelgiant į kiekvienos šeimos patirtis ir tradicijas) dvasiškai augti ir tobulėti.**

6. **Tenkinti vaiko asmeninės erdvės ir saugumo poreikius, skatinti jo savarankiškumą:** gerbti vaiko individualybę, jo vidinį saugumą, tvarkos ir tylos būtinumą, sukurti aplinką, atliepiančią šias vaiko būtinybes; lavinti praktinius gyvenimo ir darbo įgūdžius, skatinti vaikų sąmoningumą pasirenkant bendrą gėrį.

7. **Tenkinti vaiko poreikius žaisti ir judėti, suteikti galimybę kurti ir išreikšti save:** sukurti laisvam judėjimui ir žaidimui palankią aplinką visame darželyje, atsižvelgiant į vaiko žaidimo iniciatyvas. Skatinti tikslingą vaikų fizinį aktyvumą ir sveikos gyvensenos įgūdžius. Sudaryti sąlygas vaikui tyrinėti, pažinti Dievo kūriniją ir meno kūrinčius, atrasti save kaip kūrėją.

8. **Palaikyti ugdymo darną ir vientisumą, derinant ugdymą darželyje, namuose, Bažnyčioje ir visuomenėje.**

UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

1. „Aš, tu ir Jėzus“ principas

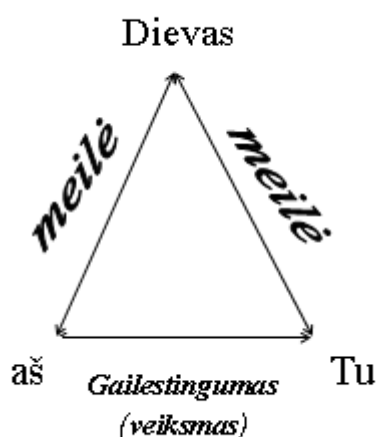
Ugdymas paremtas dvikrypčiu santykiu: horizontalioji kryptis „aš – Tu“ atspindi darželio bendruomenės narių tarpusavio santykius, o vertikalioji kryptis „mes (aš) – Jėzus“ nurodo bendruomenės (nario) santykį su Dievu.

2. Meilės priėmimo ir perdavimo principas

Kiekvienas darželio bendruomenės narys priima ir perduoda meilę. Jis tampa meilės „laidininku“:

- atsiverdamas Dievo meilei;
- atsiverdamas pasidalinimui;
- atsiverdamas priėmimui.

Meilės malonė priimama iš Dievo (per maldą, Dievo žodžio klausymąsi ir Eucharistiją) ir perduodama konkrečios artimo meilės — gailestingumo — veiksmu.

3. Bendruomeniškumo (šeimyniškumo) principas

Kurti krikščionišką vaikų, jų šeimų ir Įstaigos darbuotojų bendruomenę. Bendruomenė suvokiama kaip vieno kūno skirtingų narių visuma. Siekiama aktyvaus tėvų dalyvavimo ugdymo procese, rūpinantis tėvų edukacija ir dvasiniu augimu.

4. Ugdymo organizavimas grindžiamas santykiu — vaiko ir jo šeimos, darželio bendruomenės ir Bažnyčios, darželio bendruomenės ir pasaulio.

5. Atožvalga į orumą: kiekvienas žmogus (nuo pradėjimo akimirkos iki natūralios mirties) disponuoja asmens orumu. Todėl pagarba vaikui ir kiekvienam darželio bendruomenės nariui yra esminė nuostata.

6. Darželio darbuotojai tarpusavio santykį ir santykius su vaikais grindžia pagarba ir krikščioniška artimo meile: *bendradarbiai dieną pradeda ir baigia bendra malda, nuolat įveikdami savo ribotumą, tobulėja profesinių kompetencijų srityje. Vaikas matomas Evangelijos šviesoje; kiekvienas veiksmas, poelgis vaiko atžvilgiu grindžiamas tikėjimu, viltimi ir meile, vaiką ir jo gėrį laikant viso darbo tikslu.*

7. Darnios aplinkos principas

Kuriama aplinka, atliepanti vaiko saugumo, tvarkos ir laisvo judėjimo poreikius; parenkami tik aukštos kokybės išorinės aplinkos elementai (paveikslai, priemonės, muzikos kūriniai ir kt.); išorinė aplinka kuriama ir parenkama (parkas, miškas, uždara erdvė) siekiant tikslingo vaikų judėjimo.

8. Pažinimo kaip santykio principas

Per naują ir nuolatinį santyki su Dievu, žmonėmis ir aplinka pažįstama gyvenimo tikrovė; vaikai ugdomi tiesoje ir gailestingume.

9. Kūrybiškumo principas

Gilinama dvasinė ir estetiško pajauta. Ugdomas vaiko kūrybiškumas per santykį su gamta ir meno kūriniais, vaikas skatinamas pažinti save kaip kūrėją meno priemonėmis ir kitais būdais. Kūrybiškai ugdoma sakytinė vaiko kalba kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonė.

10. Savarankiško ir komandinio darbo paritetų principas

Siekiama kartu (pedagogas ir grupė/vaikas) atrasti darbo reikšmę, darbo rezultato priklausomumą nuo pastangų, žinių, mokėjimų, turimos patirties, pasitenkinimo pasiekus užsibrėžtą tikslą ir gilinant darbinę kompetenciją; pedagogai nuolat auga gebėjime dirbti ne tik individualiai, bet ir (pedagogų) komandoje.

11. Aukštų standartų principas

Siekiama išvelgti kiekvieno vaiko maksimalių galimybių bei gebėjimų ribas ir garantuoti tolesnę sėkmingą jų plėtotę; pedagogai kelia aukštus reikalavimus savo profesionalumui ir ugdymo kokybei.

UGDYMO PROGRAMOS TURINYS

Ugdymo turinys išdėstytas pagal ugdymo sritis santykyje, atsižvelgiant į vaiko amžių, vaiko veiksena, ugdymo metodus, būdus, formas ir pagrindines priemones.

Ugdymas vykdomas mišraus amžiaus vaikų grupėse atsižvelgiant į skirtingų vaikų amžiaus tarpsnių (3 – 4, 4 – 5, 5 – 6, 6 – 7 m.) ypatumus. Išskirti 5 santykiai (sąveikos) su sritimi: vaiko, pedagogo, šeimos, darželio bendruomenės ir Bažnyčios, darželio bendruomenės ir pasaulio.

Programa apima ir priešmokyklinio ugdymo(si) grupės programos planus, kurių struktūra kiek kitokia nei kitų vaikų amžiaus tarpsnių grupių ugdymo planų. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa yra neatsiejamai susijusi su Priešmokyklinio ugdymo standartais. Ją papildo ir konkretizuoja Metodinės priešmokyklinio ugdymo rekomendacijos.

*Priešmokyklinio ugdymo **tikslas** – laiduojant vaiko asmenybės skleidimąsi ugdyti aktyvų, savimi ir savo sugebėjimais pasitikintį, stiprią pažinimo motyvaciją turintį vaiką, sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje.*

Priešmokyklinio ugdymo **turinys** sudarytas remiantis šiais principais:

- ✓ Vertybinių nuostatų ugdymo;
- ✓ Socialinio kultūrinio kryptingumo;
- ✓ Tikslingumo;
- ✓ Prieinamumo;
- ✓ Integralumo;
- ✓ Tęstinumo.

Priešmokyklinio ugdymo **siekiamybė** – padėti vaikui įgyti kasdieniam gyvenimui bei sėkmingam ugdymui(si) mokykloje būtinų kompetencijų. Sąlyginai yra išskiriamos **penkios kompetencijų grupės**, kurių pagrindas – jau susidarytų vertybinių nuostatų, įgytų gebėjimų ir įgūdžių bei patirties visuma:

- ✓ Socialinė kompetencija (gyventi ir būti greta, kartu)
- ✓ Sveikatos saugojimo kompetencija (sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti)
- ✓ Pažinimo kompetencija (tyrinėti ir atrasti pasaulį)
- ✓ Komunikavimo kompetencija (klausytis, kalbėti, bandyti skaityti, rašyti išreikšiant save ir bendraujant su kitais)

Meninė kompetencija (įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis)

SANTYKIS PER ADAPTACIJĄ

Adaptacija — prisitaikymas prie aplinkos, įsiliejimas į bendrą ritmą. Vaikas yra jautrus aplinkos, aplinkybių pokyčiams, todėl po kiekvienos pertraukos nelankius ikimokyklinės ugdymo įstaigos — atostogų, ligos, ir net savaitgalio — vaikui būtinas tam tikras laiko tarpas nurimti, vėl pajusti bendrą grupės gyvenimo ritmą ir grįžti prie asmeninės ar grupės veiklos. Tam būtina saugi, priimanti ir ramybe apgaubianti aplinka, tyła, kurioje vaikas gali sustoti, nurimti, peržvelgti savo mintis, jausmus, išpūdžius, potyrius ir troškimus, jais pasidalinti, taip tarsi „sudėlioti viską į vietas“ vidiniame pasaulėlyje. Tik tada jis bus pajėgus imtis nebaigtų *darbų* ar naujos veiklos.

Taigi, vaiko adaptacija ugdymo įstaigoje vyksta kiekvieną savaitę ir po kiekvienų atostogų. Pedagogas, bendradarbiaudamas su šeima ir Bažnyčia, kuria vaiko adaptacijai būtiną aplinką — santykį, kuris veda vaiką į išorinę ir vidinę tylą, kartu pateikiant įvairios veiklos, per kurią vaikas įgustų susivokti ir įsilieti į įvairiopą aplinką, perimtų elementarias elgesio, savitvarkos, etiketo ir kitas žmogiškojo bendrabūvio taisykles.

SANTYKIS PER ADAPTACIJĄ 3 – 4 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir Bažnyčia</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	Santykio vaisius
<ol style="list-style-type: none"> 1. Mokosi tylos; 2. Klausyti savo vardo; 3. Stebi aplinkinius; 4. Mokosi suprasti skirtingus <i>aš</i> ir <i>tu</i> jausmus, poreikius. 5. Išmoka pasisveikinti ir atsisveikinti, paduoti ranką, paprašyti, atsiprašyti ir padėkoti; 6. Pratinasi laikytis asmens higienos įgūdžių ir įpročių (prausiantis naudotis muilu). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuolat ugdoma vidinę darną. Kviečia vaiką į santykį ne vien per kalbą, bet ir per žvilgsnį, gestą. <i>Skaito</i> vaiko kūno ir emocijų kalbą, stengiasi ją suprasti ir atliepti; 2. Dalyvauja vaiko pasaulio ir savęs atradimuose, nepriimdamas savos patirties; 3. Kiekvieną vaiką priima besąlygiškai ir skiria jam tiek dėmesio ir pastangų, kiek yra reikalinga vaiko adaptacijai; 4. Nuolat palaiko ryšį su 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Šeima pirmoji yra atsakinga už vaiko ugdymą ir adaptaciją; 2. Praktiškai padeda vaikui pasirinkti tylą ir susikauptimą bažnyčioje (pamaldų metu); kasdien meldžiasi su vaiku (esant reikalui pagalbos kreipiasi į vaiko pedagogą); 3. Kiekvieną rytą pasisveikina ir atsisveikina su vaiku, kalbasi su juo vaikui aktualiais klausimais, kuriuos vėliau aptaria su pedagogu; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atrandame skirtumą tarp sakralios (šventos) ir sekuliaros (kasdieniškos) aplinkos; pažįstame ir įvaldome elgesio sakralioje aplinkoje kultūrą; 2. Atrandame save kaip Bažnyčios dalį, <i>gyvajį akmenėlį</i>, mokomės užtarimo maldos; 3. Gyvename pagal Bažnyčios liturginį kalendorių. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siekdami glaudesnio ryšio su aplinka, didinančio saugumo jausmą, mokomės atpažinti įvairius garsus — natūralius ir dirbtinius, žmonių/floros ar faunos/daiktų sukeltus (žmogaus — didelio ar mažo, pažįstamo ar svetimo — žingsniai, alsavimas, paukščių balsai, medžių šnarėjimas, lančių girgždėjimas, beldimas į duris ir pan.); 2. Pažįstame kūriniją: 	<p>Vaikas pilnai adaptuojasi darželyje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Įsijungia į bendrą darželio bendruomenės ritmą, pažįsta aplinkinius, orientuojasi aplinkoje; 2. Yra savarankiškas asmeninės higienos srityje; 3. Suvokia tylos svarbą bažny-

<p>lu, rankšluosčių; savarankiškai naudotis tualetu; nosine) bei kultūringo elgesio prie stalo (gerai sukramtyti maistą; valgyti tvarkingai; teisingai naudoti stalo įrankius)¹;</p> <p>7. Pažindinasi su buitėje naudojamais įrankiais, priemonėmis. Mokosi atlikti imituojamus buitės darbus;</p> <p>8. Mokosi savarankiškai užmigti.</p>	<p>vaiko šeima; <u>kiekvieną savaitę</u> teikia vaiko pasiekimų informaciją tėvams; pastebi vaiko bendravimo sunkumus ir kartu su šeima stengiasi tuos sunkumus įveikti;</p> <p>5. Ugdo vaiko grožio ir estetikos suvokimą per asmeninę išorinę tvarką. Duoda asmeninį kultūringo elgesio prie stalo pavyzdį (dėkingai ir su pagarba naudoja gautą maistą, prie stalo palaiko draugišką santykių atmosferą ir tinkamą pokalbių tematiką).</p>	<p>4. Skatina vaiką ugdytis asmens higienos įgūdžius ir įpročius bei kultūringą elgesį prie stalo šeimoje;</p> <p>5. Atsiliepia į pedagogo įžvalgas vaiko ugdymo klausimais.</p>		<p>pasivaikščiavimo parke metu tiriame augalų rūšis (medžiai, krūmai, žolynai) ir porūšius (pušis, beržas, erškėtrožė, smilga ir pan.), renkame pavyzdžius ir sudarome savo žinynus.</p>	<p>čioje;</p> <p>4. Atpažįsta įvairius aplinkos garsus, juos įvardina.</p>
--	---	--	--	--	--

Priemonės: higienos priemonės (rankų plovimui — stalas su lentyna, šotėlis, dubuo, kibiras, plastikinis dubuo su rankenomis, plastikinis padėklas, muilinė, muilas, rankšluostis, šluostukas valymui; tualetinio popieriaus laikiklis, tualetinis popierius, klozeto šepetys su dėklu, muilinė skystam muilui, skystas muilas, vienkartinių rankšluosčių laikiklis, vienkartiniai rankšluosčiai; vienkartinės nosinaitės dėžėse; servetėlių laikiklis, popierinės stalo servetėlės, stalo įrankiai); priemonė „Liturginis kalendorius“ (reikalinga baltas kartoninis popierius, keturių spalvų biuro popierius, baltas biuro popierius, žirklys, lipni plėvelė, atvirukai, simboliniai šventės žymintys daiktai); Noelle le Duce siluetai; kompiuteris, garso kolonėlės, įvairių garsų (natūralių ir dirbtinių, žmonių/floros ar faunos/daiktų sukeltų) įrašai; geografijos/gamtos/ augalų/ gyvūnų / paukščių enciklopedijos, atlasai ir žinynai; fotoalbumai, kurių lapai padengti lipnia plėvele, storos, senos, bibliotekų nurašytos knygos (gamtos elementų pavyzdžių džiovinimui).

¹ Plg. INDIVIDUALI VILNIAUS NEVALSTYBINIO SOS DARŽELIO PROGRAMA „VAIKO GEBĖJIMŲ ATRADIMAS“, 2008, p. 16.

SANTYKIS PER ADAPTACIJĄ 4 – 5 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir Bažnyčia</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Mokosi išbūti ilgesnį laiką susitelkęs (15 – 20 min. – atliekant darbelį, 5 – 10 min. – klausymas, suvokimas, pokalbis);</p> <p>2. Stengiasi atpažinti savo reiškiamas emocijas;</p> <p>3. Pratinasi atpažinti ir priimti kitų poreikius, užsiimti veikla kartu su grupe;</p> <p>4. Pasakoja savo patyrimus, mokosi atpažinti ir įvardinti savo jausmus;</p> <p>5. Apsitarnauja: apsiwelka, nusivelka, apsiauna, stengiasi pasikloti lovą, savarankiškai susitvarko žaislus, pratinasi dengti stalą (ir kultūringai prie jo elgtis)²;</p> <p>6. Mokosi patarnauti artimui, atsiliepti į kitų poreikius.</p>	<p>1. Kuria aplinką, vedančią į susikaupimą ir tylą;</p> <p>2. Kartu su vaiku atpažįsta vaiko reiškiamas emocijas, padeda adekvačiai jas vertinti, jų neslopindamas, nepeikdamas;</p> <p>3. Konkrečiose gyvenimo situacijose padeda vaikui atpažinti kitų poreikius;</p> <p>4. Nuolat išklauso vaiką — jo poreikių, pasakojimų, taip leisdamas jam išreikšti save; skatina vaiką pasakoti apie jam brangius žmones, svarbius įvykius;</p> <p>5. Ugdo vaikų bendruomeniškumą prie stalo, skatina tinkamą ir kultūringą elgesį, padeda adaptuotis naujiems vaikams. Rodo estetiškos išorės pavyzdį ir kuria estetišką aplinką.</p>	<p>1. Ramiai reaguoja į vaiko emocijas (suvokdama jų laikinumą), stengiasi jas suprasti ir tiksliai įvardinti; kantriai ir su meile išreiškia savo reakcijas, konsultuojasi su pedagogu;</p> <p>2. Ragina vaiką pastebėti mažesnius ir garbaus amžiaus šeimos narius, jų poreikius, taip mokantis įsiklausymo ir bendrystės;</p> <p>3. Dalyvauja šeimų projektuose, kuria šeimos nuotraukų ir vaizdo įrašų albumus, atidaro šeimos archyvą (giminės medis, šeimos istorija ir kt.);</p> <p>4. Skiria pakankamai laiko kasdieniam vaiko apsitarnavimo įgūdžių lavinimui;</p> <p>5. Palaiko bendruomeniškus santykius darželyje, padeda naujoms šeimoms įsitraukti į darželio bendruomenę;</p> <p>6. Įsitraukia į liturgijos šventimą sekmadieniais.</p>	<p>1. Atskleidžia-me Dievo Tėvo pavėsį (ypatingą dėmesį skiriame išsiskyrusių šeimų vaikams);</p> <p>2. Mekomės dėkavimo maldos;</p> <p>3. Stipriname Bažnyčios kaip šeimos patirtį;</p> <p>4. Susipažįstame su Šv. Raštu;</p> <p>5. Gyvename pagal Bažnyčios liturginį kalendorių.</p>	<p>1. Stiprindami saugumo pojūtį, įsimename savo pavardę, namų adresą, darželio pavadinimą ir adresą, gyvenamojo miesto ir gimtosios šalies pavadinimą;</p> <p>2. Mekomės orientuotis erdvėje: įsiminti kelią į/iš namų/darželio/tėvų darbovietės ir pan.;</p> <p>3. Mekomės orientuotis laike: intuityviai suvokiame parų keitimąsi, laiko tėkmės požymius, prisimename dienotvarkės seką (kas prieš ką ar po ko);</p> <p>4. Remdamiesi orų prognozėmis ir termometro (vidaus ir lauko) duomenimis pasirenkame atitinkamą aprangą grupėje, darželyje ir lauke;</p> <p>5. Įgundame kultūringai elgtis įvairioje aplinkoje — darželyje, parke, parduotuvėje, įvairaus judrumo keliuose, svečiuose, darbo kabinete ar kitose darbinėje aplinkoje, valgomajame ir pan.</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Įsijungia į bendrą darželio bendruomenės ritmą;</p> <p>2. Atpažįsta savo ir aplinkinių emocijas ir poreikius;</p> <p>3. Suvokia savo tapatumą, tapatybę ir priklausomybę šeimai, Bažnyčiai ir pasauliui;</p> <p>4. Savarankiškai apsitarnauja ir patarnauja kitiems, žino, kaip kultūringai elgtis prie stalo;</p> <p>5. Globoja kitus, veikia poroje, grupėje.</p>

² Plg. INDIVIDUALI VILNIAUS NEVALSTYBINIO SOS DARŽELIO PROGRAMA „VAIKO GEBĖJIMŲ ATRADIMAS“, 2008, p. 18.

Priemonės: higienos priemonės (servetėlių laikiklis, popierinės stalo servetėlės); Šv. Raštas, „Biblija vaikams“; prailgintuvas, kompiuteris, garso kolonėlės, projektorius, CD, DVD, USB atmintukas, kompaktinių diskų dėklas, spausdintuvas, biuro popierius (spausdinimui ir kopijavimui), aplankas; priemonė „Liturginis kalendorius“; Noelle le Duce siluetai; vidaus termometras, lauko termometras, serialinis leidinys su orų prognozėmis, nešiojamas kompaktinių diskų grotuvas su radiju; etiketo žinynai (Nora Jazbutytė ir Irena Aleksaitė „Prie stalo, ant stalo, po stalu“, Živilė Sederevičiūtė „Stalo serviravimas. Elgesys prie stalo“, Arminas Lydeka „Etiketas kiekvienam“, A. Lydeka „Protokolas. Elgesio taisyklės“, A. Lydeka „Protokolo pagrindai“, E. Bonnean „Šiuolaikinis etiketas“, Amy Vanderbilt „Viskas apie etiketą“, Karin Bayer „Be etiketo nėra žingsnio“, Susanna Mancinotti „Gražaus elgesio abėcėlė“, „Kelių eismo taisyklės“ ir/ar kt.).

SANTYKIS PER ADAPTACIJĄ 5 – 6 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir Bažnyčia</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaikus</i>
1. Atranda tylos džiaugsmą; 2. Stengiasi atpažinti viduje kylančias emocijas, savo norais ir troškimais dalinasi su aplinkiniais; 3. Pratinasi atsiliiepti į atpažintus kitų poreikius; 4. Lavina gebėjimą pasakoti ir dalintis apie savo šeimą, šalį ir jos istoriją, Bažnyčią ir tikėjimo patirtį; 5. Apsitarnauja pats ir stengiasi padėti kitiems vaikams; 6. Užsiima veikla po-	1. Kartu su vaiku ieško jam tinkamiausių sąlygų susikaupti, išgyventi asmeninę erdvę; 2. Padeda vaikui atpažinti ir įvardinti vidines emocijas ir jausmus, moko dalintis sunkumais ir džiaugsmais grupėje; 3. Kuria projektus ir teikia šalies ir Bažnyčios istorijos pažinimo pradmenis; 4. Pratina vaiką padėti kitam, pateikdamas tinkamiausius pagalbos teikimo būdus; 5. Perteikia komandinės	1. Atidžiai įsiklauso į vaiko tylos poreikį, vaiko fiziologinį ritmą ir išlaiko jo darną; 2. Įvardina viduje kylančias teigiamas emocijas, pateikia jų sąvokas; 3. Leidžia vaikams atlikti tam tikrus šeimos buitines darbus; 4. Pasakoja vaikui apie naujo žmogaus pradėjimą ir gimimą, atskleidžia, kaip atsiliepiama į Kūrėjo kvietimą gyventi; 5. Įsitraukia į liturgijos šventimą sekmadieniais;	1. Užmezgame draugystę su Jėzumi; 2. Pasakojame apie Jėzaus gyvenimo įvykius; 3. Mokomės šlovinimo ir garbinimo maldos; dalyvaujame adoracijoje; 4. Gyvename pagal Bažnyčios liturginį kalendorių.	1. Atrandame mokslo pasaulį: vartome enciklopedijas, lankomės laboratorijose ir pan. 2. Pastebime ir atpažįstame visuomenės narių mimikas ir veido išraiškas, stengiamės skaityti jų kūno kalbą; 3. Sužinome apie vietas, kuriose vaikams nesaugu, mokomės savisaugos ir atsakomybės; 4. Pažįstame Jėzaus gimimo (Šv. Kūčių ir Šv. Kalėdų), Viešpaties apsišviškimo (Trijų Karalių), Viešpaties Prisikėlimo (Šv. Velykų) ir kitų svarbiausių (religinių) švenčių papročius, jų reikšmę, simbolius, pažįstame tautinius simbolius; tyrinėjame pasaulio, Lietuvos,	Vaikas: 1. Įsijungia ir reiškia pageidavimus dėl bendro grupės gyvenimo ritmo; 2. Atsiliepia į atpažintas aplinkinių emocijas ir poreikius; 3. Geba pasidalinti savo patirtimi, įsidėmėti savo šeimos ir tautos istoriją; 4. Savarankiškai apsitarnauja ir stengiasi kultūringai elgtis prie

roje, grupėje, komandoje.	veiklos ypatumus, organizuoja sporto žaidynes, viktorinas.	6. Aktyviai dalyvauja visuomenės evangelizacijoje.		miestų žemėlapius; 5. Atrandame žemynus ir pažįstame kaimynines šalis; 6. Ugdome pagarbą gyvybei ir kitiems gyviems organizmams.	stalo; 5. Darželio bendruomenės narius priima kaip didesnės šeimos narius; 6. Patiria bendrystės, bendro tikslo siekimo džiaugsmą.
---------------------------	--	--	--	--	--

Priemonės: emocijas vaizduojančių piešinių pavyzdžiai, veidrodis, fotoaparatas, fotoalbumas, nuotraukos, kompiuteris, CD, DVD, USB atmintukas; knygos ir vaizdinė medžiaga (žemėlapiai, nuotraukų albumai kaip „Neregėta Lietuva“ ar pan., kompaktiniai diskai su vaizdo ar garso įrašais) vaikams apie Lietuvą — jos regionus, kultūrą, istoriją, (švenčių) papročius; gaubliai, pasaulio valstybių žemėlapiai ir kita vaizdinė medžiaga bei literatūra apie kitus pasaulio kraštus; knygos ir vaizdinė medžiaga apie Bažnyčią — jos tradicijas, kultūrinį ir kitokį paveldą; emocijų sąvokų žodynas (sudarytojas — bendruomenė „Mažutėliams“) — kasmet atnaujinamas albumas kiekvienai darželio grupei ir ugdytinių šeimoms; priemonė „Liturginis kalendorius“; Noelle le Duce siluetai; mokslinės enciklopedijos vaikams; preparatai, reikalingi fizikiniams ir cheminiams bandymams atlikti (kolbos, mentelės, cheminės medžiagos, lakmuso juostelės, degtukai, svarstyklės, laidai su žnyplėmis, baterija ir jungikliai elektros srovės sudarymui, šviesą laužiančios prizmės ir pan.); knygos apie kūno kalbą ir gestų reikšmę.

SANTYKIS PER ADAPTACIJĄ — PRIEŠMOKYKLINĖ GRUPĖ

Pirmąją mokslo metų savaitę skiriame adaptacijai, susipažįstame.

Pirmadienis. Grupės aplinka. Nauja vieta, nauji draugai, nauji daiktai. Susipažinimas/prisistatymas linijos metu. Supažindinama su bendra grupės tvarka ir taisyklėmis. Gaminame taisyklių sąrašą (siūlome ir savo taisykles), kurių visi sąžiningai laikomės. Nuosavos pieštukinės. Vardų/inicialų/savo

simbolių rašymas/piešimas ir t.t. (Kiekvienas gauname savo paveikslėlį, inicialą, kuriuo pažymime savo spintelę, pieštukinę, lovą). Tai padės mums orientuotis grupės erdvėje.

Antradienis. „Aš jau didelis“. Kas yra atsakomybė? Atsakomybė už save, grupės draugą, mokytojus, daiktus. Natūrali konkurencija/vidinė motyvacija. Skatinimas. Pašnekesiai linijos metu. Kodėl reikia saugoti save, vienas kitą, daiktus, esančius aplinkoje. Elgesys grupėje – teigiamas/neigiamas. Pasiekimų „lenta“. Aptariame/vaizduojame/piešiame savo gerus ir blogus poelgius. Kada jaučiamės geriau? Kodėl?

Trečiadienis. Noriu – reikia. Kuo skiriasi šie žodžiai? Kokius darbus vaikai atlieka noriai, o kokios jiems reikia atlikti? Pašnekesiai linijos metu. Ką darželyje/namuose mėgstame daryti, o ką reikia. Pateikiamos įvairios paveikslėlių serijos, vaikai turi pasirinkti, ką *norėtų* veikti grupėje – mokytis ar žaisti. Kodėl? Išsirenkame ir padarome vieną darbą grupėje, kurį norime atlikti, o kitą, kuris būtų vaiko nuomone, naudingas mokykloje ir darbą *reikia* atlikti. Kaip jaučiamės atlikdami užduotį?

Ketvirtadienis. Mokykla. Kas ji? Ką vaikai veikia mokykloje? Kam reikalinga mokykla? Pašnekesiai linijos metu. Ką aš žinau apie mokyklą. Kokia mano svajonių mokykla. Ką norėčiau joje veikti. Piešiame svajonių mokyklą, analizuojame piešinius.

Penktadienis. Pamoka. Kas tai? Kas yra pamoka? Ką jos metu veikia vaikai? Kas yra mokinys ir mokytojas? Susitelkimas konkrečiam laiko tarpui. Pašnekesiai linijos metu. Kaip reikia elgtis pamokos metu. Kaip žymima pamokos pradžia – pabaiga. Kaip vaikai turi elgtis pamokoje? Rankos kėlimas. Varpelis. Inicijuojama pamoka. Atliekame užduotis per tam tikrą laiką. Priešmokyklinėje grupėje mes ruošiamės mokyklai.

SANTYKIS PER KALBĄ

Kalba — saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonė, glaudžiai besisiejanti su dvasiniu individo tobulėjimu per savęs ir kitų pažinimą. Kalba gimsta iš santykio kūrimo ir palaikymo poreikio, ir kartu ji gimdo ir palaiko žmonių tarpusavio ryšius. Kuo įvairesniam ir gilesniam bendravimui pasitelkiamos įvairios komunikavimo priemonės — verbalinės (sakytinė ir rašytinė kalba) ir neverbalinės (mimika, judesys, vaizdas, muzikos garsai ir kt.). Neverbalinės priemonės perimamos tiesiogiai per santykį stebint, imituojant, perkuriant, tuo tarpu verbalinės kalbos ugdytas reikalauja nemažai pastangų, siekiant formuoti taisyklingą, vaizdingą, turtingą kalbą. Vaikui būtina pagalba, kad jis galėtų suvokti kalbos prasmes, ugdytusi estetinę kalbos nuostatą, įgustų išgirsti, įsiklausyti ir suprasti kitus žmones, įvairius aplinkinius garsus, skaitomos grožinės, pažintinės literatūros kūrinius ir kt. Reikia laiko ir glaudaus bendradarbiavimo, kad vaikas įgytų individualios šnekiosios raiškos pradmenis, pamažu pradėdamas dalintis, diskutuoti, įsiklausyti į draugo, pedagogo kalbą, išgirsti pateikiamą informaciją. Ugdant vaiko kalbą, jis palengva įgunda taisyklingai kalbėti, laikytis kalbinio bendravimo etikos, žaisti žodžiais, vaizdiniais, mintimis, turtina savo žodyną, atranda literatūrinį paveldą ir jį atskleisdamas, auga kaip asmenybė.

Pedagogas kartu su vaiko šeima padeda vaikui formuoti individualų kalbos stilių, ugdyti kūrybiškumą, vaizduotę, atkreipia jo dėmesį į kalbos garsines savybes, skatina skaitymui būtinų jutiminių ir motorinių įgūdžių formavimąsi, supažindina vaiką su kalbos sistemingumu ir simbolių pastovumu, padeda suprasti funkcinę rašto paskirtį, formuoja rašytinės kalbos prielaidas. Per nuolatinį tamprų ryšį, vaikas gilina asmeninius bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, įpranta jausti ir pažinti šalia esančių žmonių nuotaiką, jausmus ir išgyvenimus. Asmeniniu pavyzdžiu vaiką supantys asmenys perduoda polinkį į knygą ir estetinės nuovokos pradmenis, įkvepia jį domėtis skaitymu ir rašymu.

SANTYKIS PER KALBĄ 3 – 4 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
1. Pajunta, kad kalba leidžia išreikšti savo jausmus ir mintis; 2. Bendravimui naudoja ne tik žo-	1. Pateikia pavyzdžių, kaip žodžiais apibūdinti ir tinkamais veiksmais išreikšti patiriamus išgyvenimus, emocijas. Ypač negai-	1. Kasdieniame bendravime stengiasi sąmoningai ir atsakingai	1. Susipažįstame su rašmenimis: ženklais, užrašais, svarbiais	Vaikas: 1. Suvokia kalbą kaip komunikaci-

<p>džius, bet ir judesius, veiksmus (kūno kalbą), suvokdamas jų prasmę;</p> <p>3. Klausio grožinės, istorinės, gamtos pažinimo, krikščioniškos vaikų literatūros kūrinų, deklamuojamų eilėraščių, sekamų pasakų. Pasakojimą sieja su savimi, pasidalina mintimis;</p> <p>4. Peržiūri knygas, jas „skaito“, pažįsta jų formų, dydžių, faktūros ir tematikos įvairovę;</p> <p>5. Pratinasi sieti daiktus su įvairiais simboliais juos vaizduodamas popieriuje;</p> <p>6. Drąsiai bendrauja su suaugusiais natūralia kalba, nuolatos domisi jį supančiu pasauliu ir jo reiškiniais;</p> <p>7. Žaisdamas naudoja naujus žodžius ir sąvokas;</p> <p>8. Liečia raidyną, pajunta rašytinių raidžių kontūrus, sieja juos su garsais; sieja daikto simbolį su daiktu;</p> <p>9. Vizualiai atpažįsta savo vardą užrašuose;</p> <p>10. Mokosi taisyklingai laikyti pieštuką;</p> <p>11. Supranta pats, kada yra susikaupimo ir įsiklausymo ar tylos metas (linija, pietų miegas, malda).</p>	<p>li laiko individualiems pokalbiams apie konfliktinių situacijų sprendimą, valios bei proto darbą tvarkantis su emocijomis ir norais (užgaidomis);</p> <p>2. Parenka priemones, lavinančias vaiko koncentracijos įgūdžius, loginį mąstymą, padedančias sieti mintis į seką (pagalba vaikui susivokti minčių raizgalynėje, jas „kristalizuoti“ ir išreikšti);</p> <p>3. Ypatingą dėmesį skiria nedrąsiems, nekalbiems vaikams — juos kalbina, skatina atsiskleisti; rodo tinkamą pavyzdį vaikui perimant bendravimo normas ir būdus; skatina kalbėti linijos metu, užduoda klausimus;</p> <p>4. Skatina vaiką kalbėti natūralia kalba, pats vartodamas norminę lietuvių kalbą; <u>su vaiku kalba kaip su suaugusiu</u> (tai apima pedagogo intonaciją, dikciją);</p> <p>5. Parenka ir pateikia (skaito ir leidžia „skaityti“ vaikui) tinkamą grožinę, istorinę, gamtos pažinimo, krikščionišką vaikų literatūrą; skaito įvairias pasakas prieš miegą, kartais pajvairina garsinėmis pasakomis;</p> <p>6. Visada skiria laiko vaiko klausimams atsakyti;</p> <p>7. Įvairiais būdais siekia, kad vaikas išmoktų naujų žodžių;</p> <p>8. Paruošia ir pateikia vaikui raidyną lietimui ir priemonės simbolių ir daiktų sąsajai;</p> <p>9. Grupės aplinką praturtina daiktų pavadinimų užrašais.</p>	<p>naudoti žodžius, judesius ir veiksmus, žinant, kad vaikas stebėdamas perima bendravimo normas ir būdus;</p> <p>2. Stengiasi išvengti kalbos svetimybių ir žargono pokalbyje su vaiku ir šeimoje;</p> <p>3. Įsiklauso į vaiko reiškiamas mintis ir jausmus; nuolat atsako į klausimą „kodėl“;</p> <p>4. Skiria laiko, lėšų ir pastangų tinkamos grožinės, istorinės, gamtos pažinimo, krikščioniškos vaikų literatūros peržiūrai ir aptarimui namuose;</p> <p>5. Vaiko kambaryje esančių (baldų ir kitų stambių) daiktų pavadinimus užrašo (didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis) ir pritvirtina prie tų daiktų.</p>	<p>žodžiais mus supančioje aplinkoje ;</p> <p>2. Stengiamės įsidėmėti (mus supančių) žmonių vardus ir pavardes;</p> <p>3. Tiriame artimiausią aplinką (daiktus, žaislus, augalus, gyvūnus): stebime, rūšiuojame, apibūdiname (daiktų dydį, formą, spalvą, paviršiaus savybes), lyginame ieškodami panašumų ir skirtumų, pasakojame, komentuojame;</p> <p>4. Ieškome informacijos knygose apie žmonių darbus, technikos išradimus, žiūrime iliustracijas, atrandame žmogaus rankų darbo kūrinų įvairovę.</p>	<p>jos priemonę;</p> <p>2. Pažįsta judesių ir veiksmų prasmę;</p> <p>3. Intuityviai supranta skaitomo teksto ir iliustracijos ryšį;</p> <p>4. Domisi knygomis, geba apibūdinti jų išorinius skirtumus;</p> <p>5. Supranta, kad garsus galima išreikšti simboliais;</p> <p>6. Klausinėja jį dominančių dalykų;</p> <p>7. Plečia savo žodyną;</p> <p>8. Stengiasi taisyklingai laikyti pieštuką;</p> <p>9. Nori „skaityti“ užrašus ant daiktų.</p>
---	--	---	---	--

Priemonės:

V 1. Minčių ir jausmų raiškai: paveikslėlių knygelės (apibūdinti, ką mato, kurti pasakojimą), nuotaikų veidukai, kortelių rinkiniai „Permainos“, „Geri darbai“, „Maisto kelias“ ir kt.

V5. Projektas „Urvinis raštas“, leidžiantis „piešti žodžius“ ant sienų.

P7. Knygų skaitymo metu pedagogas pasitelkia aiškinimą, paveikslėlių rodymą, vaizdingų posakių vartojimą, kūno kalbą, balso toną.

SANTYKIS PER KALBĄ 4 – 5 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Stengiasi deklamuoti trumpus eilėraščius, išgalvoja istorijas, pasakoja įspūdžius iš kelionių, pasakoja apie tai, ką matė, jautė, veikė;</p> <p>2. Pasakoja apie tai, ką mato paveiksluose, pagal juos kuria pasakojimus;</p> <p>3. Klausosi patarlių, priežodžių, pasakų „be galo“ ir kt.;</p> <p>4. Eksperimentuoja su žodžiais, garsais, rimais; vartoja deminutyvus, pamėgdžioja gamtos garsus;</p> <p>5. Domisi knygomis, enciklopedijomis, fotografijomis, albumais; pats pasirenka ir žiūri knygeles vie-</p>	<p>1. Skatina vaikų žodinę kūrybą (pateikia kalbos žaidimų, dialogų žaidimų, improvizacijų temų, priemonės pasakojimui pagal paveikslėlius);</p> <p>2. Sukuria turtingą kalbinę aplinką (pateikia liaudies kūrybos pavyzdžių, seka ar skaito pasakas, poeziją ir kitą literatūrą);</p> <p>3. Nuolat turtina savo žodyną, bendraudamas (tiek su vaikais, tiek su suaugusiais) dažnai vartoja sinonimus, deminutyvus, frazeologizmus, patarles, tačiau vengia nereikšmingų žodžių naudojimo ir perdėto kalbos apkrovimo;</p> <p>4. Skatina vaiką jausti pagarbą ir susidomėjimą knyga, pasirūpina, kad vaikams būtų prieinama jiems patinkanti literatūra, skiria laiko jos skaitymui kartu su to pageidaujanciais</p>	<p>1. Randa laiko šeimos kelionėms mieste (parkas, paupys, miškas, lankytinos miesto vietos) ir išvykoms (į gamtą, kaimą, kitus miestus ir vietas), ypač savaitgaliais ir atostogų metu;</p> <p>2. Domisi kultūriniu, istoriniu ir literatūriniu (pirmiausia lietuvių tautos) paveldu, palaiko ir puoselėja (šeimos ir tautos) tradicijas, ypač švenčių metu;</p> <p>3. Kartu su vaiku puoselėja jo literatūrinį skonį, pasirūpina,</p>	<p>1. Klausomės pasakojimų ir patys kuriame istorijas apie įvairių tautybių, kultūrų ir rasių žmonių gyvenimo specifiką, papročius ir tradicijas;</p> <p>2. Mokomės skaičiuočių ir įvairios tematikos (apie gamtos elementus, įvairių profesijų ar skirtingų amžiaus tarpsnių atstovus, metų laikus ir pan.) eilėraščių;</p> <p>3. Tyrinėjame artimiausią ir tolimesnę aplinką visais pojūčiais — daiktų ir reiškinių sampratą ir sąvoką susidarome juos matydami, liedsdami, uostydami, ragaudami ir klausydami jų skleidžiamo garso;</p> <p>4. Daiktus ir reiškinius aplinkoje stebime, rūšiuojame, apibūdiname (pagal dydį, formą, spalvą ir</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Geba kurti istorijas;</p> <p>2. Pažįsta liaudies žodinę kūrybą, supranta (liaudies kūrybos) humorą;</p> <p>3. Įgunda valdyti kalbos padargus ir išgauti įvairius garsus (gamtos, muzikinius ir kt.);</p> <p>4. Domisi ir savarankiškai naudojami knygomis ir kitais jam prieinamais informacijos šaltiniais; 5. Domisi skaitymu. Ima suprasti, kad skaityti</p>

<p>nas ir su draugais ar pedagogu;</p> <p>6. Stengiasi suprasti ir gerbti kito nuomonę, jį išklaudyti; domisi draugų pasakojimais, atsako į jų klausimus;</p> <p>7. Užmezga kontaktą su keliais vaikais iš karto, inicijuoja pokalbį;</p> <p>8. Pamažu suvokia abstrakčių žodžių prasmes;</p> <p>9. Mokosi koduoti žodžius simboliais;</p> <p>10. Dėlioja raidyno garsus pagal paveikslėlį ar daiktą.</p>	<p>vaikais; sukuria jaukų, ir patogų bibliotekos kampelį, keičia knygų asortimentą;</p> <p>5. Skatina vaiką išreikšti savo nuomonę, siūlymus, pastabas, drąsiai dalyvauti pokalbyje, domėtis kitais vaikais, stengtis juos išklaudyti ir gerbti;</p> <p>6. Palieka pakankamai laiko ir erdvės savarankiškam vaikų bendravimui grupelėmis įvairios veiklos metu;</p> <p>7. Padeda vaikui atskleisti abstrakčių žodžių prasmes;</p> <p>8. Paruošia ir pateikia vaikui raidyną žodžių dėliojimui; paruošia priemones su įvardijamaisiais daiktais.</p>	<p>kad tiek namuose, tiek ugdymo įstaigoje vaikui būtų prieinama jam patinkanti literatūra;</p> <p>4. Skiria laiko bendram žodyno turtinimui, abstrakčių žodžių prasmių atskleidimui ir kalbos švarinimui;</p> <p>5. Virtuvėje ir garaže įvardija vaikui nepažįstamus daiktus, priemones.</p>	<p>atspalvį, išorines savybes), lyginate ieškodami panašumų ir skirtumų, pasakojame, komentuojame, priskiriame tam tikrai grupei, žinome daiktų paskirtį;</p> <p>5. Domimės savo (grupės) ir kitų žmonių darbu, kelionėmis, poilsiu, pomėgiais, jausmais ir nuotaikomis, pastebime panašumus ir skirtumus;</p> <p>6. Įvardiname ir apibūdiname pagrindinius žmonių darbus kaime ar sode įvairiais metų laikais;</p> <p>7. Susipažįstame su žmogaus (ir kai kurių gyvūnų) kūno dalimis ir pagrindinėmis organų funkcijomis.</p>	<p>visada malonu, kad ir kur būtum.</p> <p>6. Geba tinkamai įsijungti į bendrus pokalbius;</p> <p>7. Suvokia tam tikrus abstrakčius žodžius (meilė, ramybė, gailestingumas, grožis ir pan.);</p> <p>8. Koduoja žodžius; surenka juos iš garsų simbolių.</p>
---	---	---	--	---

Priemonės: V9. Projektas „Urvinis raštas“, pateikiantis žodžių kodavimo sistemą simboliais.

SANTYKIS PER KALBĄ 5 – 6 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaikai</i>
<p>1. Pokalbiuose (su vaikais ir suaugusiais) dalyvauja pasitikėdamas savimi; drąsiai reiškia savo nuomonę, diskutuoja įvairiais klausimais, siekdamas gilinti kalbinę kompetenciją;</p> <p>2. Kiek pajėgia, stengiasi taisyklingai tarti visus kalbos garsus;</p> <p>3. Nuotaikai, mintims reikšti naudoja žodžių,</p>	<p>1. Gerbia vaiką, jo nuomonę;</p> <p>2. Pateikia temų vertingoms (ugdantioms) diskusijoms, kurių metu pagelbsti vaikams pagilinant kalbinę kompetenciją;</p> <p>3. Pedagogas kalba yra raiški ir nuosekli, tarimas taisyklingas;</p>	<p>1. Parūpina vaiko intelekto lavinimui tinkamų knygų ir kartu jas skaito;</p> <p>2. Kartu su vaiku lankosi bibliotekose, knygų mugėse, literatūrinė-</p>	<p>1. Tirdami įdomius arba nesuprantamus aplinkos daiktus ar reiškinius, ieškome informacijos encik-</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Pilnai įsijungia į pokalbius, drąsiai reiškia savo nuomonę ir ją ir pagrindžia turimomis žiniomis;</p>

<p>mimikos ir judesio derinius;</p> <p>4. Pajunta įvairių tekstų stilių (buitinio, meninio, mokslinio) skirtingumą;</p> <p>5. Pradedą suvokti perkeltinę prasmę ir personifikacijas, žaidžia žodžių prasmėmis ir vaizdiniais;</p> <p>6. Atpažįsta pasikartojančias frazes, rimus (ir pats juos kuria), pastebi žodžius, kurie taip pat prasidedą; perpasakoja ar perkuria panašias istorijas;</p> <p>7. Lygina ir nuspėja, kas bus pasakojime toliau;</p> <p>8. Operuoja sąvokomis „vakar“, „šiandien“, „rytoj“; pavadina metų laikus (sieja juos su simboliais), savaitės dienas;</p> <p>9. Leidžia savo kūrybos knygeles, atpasakoja jų turinį pagal piešinius; apibūdina ir vertina kitų vaikų saviraišką;</p> <p>10. Koduoja žodžius, pasitelkdamas ir lietuvių kalbos rašmenis;</p> <p>11. Eksperimentuodamas su šiurkščiomis ir judriosiomis raidėmis, bando rašyti; kopijuoja raides, paprastus žodžius;</p> <p>12. Pieštuku stengiasi užrašyti savo vardą ir dviskiemenius žodžius.</p>	<p>kalbėdamas mintį atskleidžia verbalinėmis ir neverbalinėmis (mimikos, judesiai, gestai) priemonėmis;</p> <p>4. Supažindina vaikus su įvairiais literatūros stiliais;</p> <p>5. Siūlo žaisti įvairius fonetinius, rimavimo ir kitus kūrybinius žaidimus;</p> <p>6. Talkina vaikams jų kūrybos knygelių apipavidalinime, „leidyboje“ ir pristatyme;</p> <p>7. Paruošia ir pateikia vaikui šiurkščiųjų ir judriųjų raidžių raidynus ir kitas priemones, reikalingas rašymui;</p> <p>8. Pastebi jautrųjį rašymo laikotarpį ir jo metu skiria daug dėmesio vaiko rašymo ir pažinimo poreikiui patenkinti;</p> <p>9. Užrašo įdomius vaikų pamąstymus, posakius, kaupia juos.</p>	<p>se popietėse ar knygų pristatymuose ir kt.;</p> <p>3. Kalba su vaiku kaip su suaugusiu, pokalbiuose vertina jo nuomonę, mintis, jausmus; padeda vaikui įtvirtinti sukauptas žinias;</p> <p>4. Palaiko ir puoseleja vaiko literatūrinės kūrybines idėjas: padeda rasti besirimuojančių žodžių, žaidžia vaikui patinkančius kalbinius žaidimus (pakeliui į/iš ugdymo įstaigos ar pan.), kartu perpasakoja ar perkuria vaiko mėgiamas istorijas ir atskleidžia perkeltines prasmes.</p>	<p>lopedijose ir kitose knygose;</p> <p>2. Samprotaujame, randame gamtos reiškinių priežastis, darome išvadas.</p>	<p>2. Mintis reiškia aiškia kalba (kiek įmanoma taisyklinga tartis), mimi-komis ir judesiais;</p> <p>3. Pažįsta ir skiria įvairius literatūros stilius;</p> <p>4. Orientuojasi laike;</p> <p>5. Kuria, perkuria ir interpretuoja įvairius tekstus, geba žaisti prasmėmis (tiesioginėmis ir perkeltinėmis);</p> <p>6. Koduoja ir rašo žodžius;</p> <p>7. Rašmenimis užrašo savo vardą;</p> <p>8. Žino didelę dalį abėcėlės raidžių.</p>
---	---	---	--	--

Priemonės:

V10. Projektas „Urvinis raštas“, paaiškinantis kodavimo sistemą ir skatinantis rašyti raidėmis.

SANTYKIS PER KALBĄ: LIETUVIŲ KALBOS PAMOKŲ PROGRAMA — PRIEŠMOKYKLINĖ GRUPĖ

Tikslai:

- Susipažins su naujais garsais, išmoks juos išskirti, nustatyti jų vietą žodyje.
- Susipažins su nauja raide, įsidėmės jos formą, gebės pamatyti ir atpažinti tarp kitų raidžių.
- Išmoks skaityti.
- Išmoks analizuoti žodį garsais, sudėti jį iš raidžių ir pasirengs rašyti.
- Stengsis suprasti skaitomus žodžius, sakinius.
- Pasirengs skaityti didesnės apimties tekstus.

Etapas	Raidės	Skiemenys	Žodžiai	Sakiniai
I etapas (rugsėjis)	Oo, Ėė, Šš, Aa, Ll. Naujo garso išskyrimas žodžio pradžioje	Dviejų raidžių/ garsų: <ul style="list-style-type: none"> • Uždarieji – AŠ • Atvirieji – ŠA. 	Dviskiemeniai, sudaryti iš atvirųjų skiemenų: <ul style="list-style-type: none"> • Kai pirmą skiemenį sudaro vienas balsis: A/LĖ. • Kai abu skiemenys sudaryti iš dviejų raidžių/ garsų- priebalsio ir balsio: LĖ/LĖ. 	
II etapas (spalis)	Ss, Mm, Ee, Kk, Nn. Naujo garso išskyrimas žodžio pradžioje ir gale.	Dviejų raidžių/ garsų: <ul style="list-style-type: none"> • Uždarieji- AM. • Atvirieji – SA. Trijų raidžių/garsų: <ul style="list-style-type: none"> • Uždarieji- ŠAS. 	Dviskiemeniai, sudaryti iš pirmo dviejų raidžių/ garso atvirojo, o antro trijų raidžių/ garsų uždarajo skiemens: LA, ŠAS. Triskiemeniai, sudaryti iš atvirųjų skiemenų: SE, NE, LĖ.	

Etapas	Raidės	Skiemenys	Žodžiai	Sakiniai
III etapas (lapkritis)	Aą, Eę, Rr, Ūū, Vv. Naujo garso išskyrimas žodžio pradžioje. Garso vieta: žodžio pradžioje, gale, viduryje.	Dviejų ir trijų raidžių/ garsų: RA, AR, NAS.	Triskiemeniai, sudaryti iš dviejų atvirųjų ir paskutinio trijų raidžių/ garsų uždarojo skiemens: MA, LŪ, NAS.	Sudaryti iš trijų žodžių.
IV etapas (lapkritis/ gruodis)	Jj, Uu, Žž, Yy, Tt.	Trijų raidžių/ garsų: <ul style="list-style-type: none"> • Sudaryti iš priebalsio ir dvibalsio AU: SAU. • Sudaryti iš dviejų priebalsių samplaikos ir balsio: STA. 	Dviskiemeniai, sudaryti iš dviejų ir trijų raidžių/ garsų skiemenų: <ul style="list-style-type: none"> • Kai pirmas skiemuo uždara-sis, o antras atvi-rasis: VAR/NA. • Kai pirmame skiemyje yra dvibalsis <i>au</i>: SAU/LĖ, LAU/ŽAS. • Kai pirmame skiemyje yra dviejų priebalsių samplaika: ŽVA/KĖ, STA/LAS. 	
V etapas (sausis)	Dd, Ii, Gg, Pp, Bb.	Trijų raidžių/ garsų, sudaryti iš priebalsio ir dvibalsių — <i>AI, EI, UI</i> : LAI- MUI- PEI.	Dviskiemeniai, sudaryti iš trijų raidžių/ garsų skiemenų: <ul style="list-style-type: none"> • Kai abu skiemenys uždarieji: 	

Etapas	Raidės	Skiemenys	Žodžiai	Sakiniai
			TIL-TAS. <ul style="list-style-type: none"> Kai skiemens pagrindas yra dvibalsis: LAI-VAS. 	
VI etapas (sausis)	Ii, Uų, Uo, uo, Ie, ie, Zz.	Trijų raidžių/ garsų: <ul style="list-style-type: none"> Su minkštumo ženklu: ŽIU. Su dvibalsiu <i>IE</i>, <i>UO</i>: ŠIE. Keturių raidžių/ garsų su dviejų priebalsių samplaika: ŠKIS.	Dviskiemeniai: <ul style="list-style-type: none"> Kai pirmame skiemenyje yra dvibalsis <i>IE</i>, <i>UO</i>. PIE-NAS. Kai antrame skiemenyje yra dviejų priebalsių samplaika. VIŠ-TA, KIŠ- KIS. 	
VII etapas (vasaris)	Čč, Cc, DŽ, dž, DZ, dz, Ff, Hh, CH, ch.	Triskiemeniai su dviejų priebalsių samplaika žodžio viduryje ar pradžioje: CI-TRI- NA, SKA- RE- LĖ.		Sudaryti iš keturių žodžių.
VIII etapas (vasaris/ kovas)		Dviskiemeniai: <ul style="list-style-type: none"> Kai pirmame uždaračiame skiemenyje yra dviejų priebalsių samplaika: STIR-NA, ŠVAR-KAS. 		

Etapas	Raidės	Skiemenys	Žodžiai	Sakiniai
		<ul style="list-style-type: none"> • Kai priebalsių samplaikos yra abiejuose skiemenyse: BRA-ŠKĖ, DRAM-BLYS. <p>Triskiemeniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Su vienu uždaruju skiemeniu žodžio viduryje arba pradžioje: KU- RA-PKA, KEP- TU- VĖ • Su dviem uždariaisiais skiemėmis DEG-TU-KAS, <p>Keturskiemeniai su paskutiniu uždaruju skiemeniu: ŠO-KO-LA-DAS.</p> <p>Kiti sudėtingos sandaros žodžiai.</p>		

SANTYKIS PER MATEMATIKĄ

Skaičiavimas, matavimas, rūšiavimas, skirstymas ir grupavimas pagal ypatumus yra vieni esminių pasaulio, aplinkos pažinimo kelių. Vaikas lavėja bendraudamas su aplinka, ją betarpiškai patirdamas. Tiriant, eksperimentuojant, lyginant ir kitaip pažįstant supančią aplinką, joje esančius daiktus ir reiškinius, vaiką užplūsta daugybė įvairių įspūdžių, jis kaupia įvairią patirtį, todėl būtina išmokti sugrupuoti ir apibendrinti jau turimus įspūdžius, sieti juos su naujais atradimais, daryti apibendrinimus ir išvadas. Tam būtina pedagogo ir kitų vaiką supančių autoritetinių asmenų pagalba:

- per artimą ryšį su vaiku, jie skatina jį ugdytis pastabumą, sudarydami sąlygas visais jutimais tyrinėti spalvų ir garsų derinius, formų ir dydžių įvairovę, elementų svorį, paviršiaus savybes, kiekį, išsidėstymą erdvėje, laike, panašumus ir skirtumus, suvokti dydžius, lyginti, klasifikuoti, grupuoti, sudaryti eiles/grupes/sekas, komponuoti, keisti, modeliuoti, pažinti visumos ir elementų sandarą ir prasmę, suvokti nuoseklumą, dėsningumą;
- per asmeninį meilės ir pagarbos santykį jie skatina vaiką lavinti mąstymą, būtiną mokantis skaičiuoti, pamažu veda jį nuo konkretaus prie abstraktaus mąstymo, kartu ugdo loginį mąstymą — teikiamos ir tikrinamos prielaidos, stengiamasi suprasti loginius ryšius ir seką, logines struktūras. Per organizuotą veiklą įgyjami kritinio probleminio mąstymo gebėjimai — gebėjimas ieškoti naujos informacijos, pastebėti pokyčius, prieštaravimus, išvelgti praktinę problemą. Vis ryškesni tampa kūrybinio mąstymo gebėjimai — visumos ir elementų sandara ir prasmė ne tik pažįstamos, bet imama jomis varijuoti, perkurti, ieškoma savitų sprendimų, drąsiai reiškiami savitas matymo būdas ir supratimas.

Pažindamas vaiką, sekdamas jo augimą ir lavėjimą, pedagogas kartu su šeima pamažu įvesdina vaiką į „skaičių pasaulį“ — susipažįstama su skaitmenimis, jų žymėjimu (skaičiais): daiktų kiekis siejamas su skaičiumi, mokomasi skaičių sekos (didėjančia ir mažėjančia tvarka), atrandami skaičiaus „kaimynai“, perprantamas žymėjimas kiekiniais ir kelintiniais skaitvardžiais ir pan. Kartu lavinamas vaiko gebėjimas sutelkti dėmesį, suvokti, įsiminti. Pažįstami aplinkos reiškiniai, klimato pasikeitimai ir temperatūros svyravimai, laiko tėkmė — švenčių ritmas, savaitės trukmė, jos dienų seka, metų laikai, Bažnyčios liturginis kalendorius. Stiprinama orientacija erdvėje, formuojant elementarius erdvinius vaizdinius, įgyjami geometrijos pagrindai.

SANTYKIS PER MATEMATIKĄ 3 – 4 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Įsisavina sąvokas „vienas“, „daug“, „tiek pat“, „kiek“, „tiek“;</p> <p>2. Atlieka pratimus su loto ar kt. kortelėmis, suvokia kiekį iki 3 daiktų;</p> <p>3. Vizualiai pažįsta skaitmenis, pratinasi juos skirti nuo raidžių;</p> <p>4. Atlieka praktinius veiksmus su daiktais (pvz., prašomas paduoda 2 šaukštus);</p> <p>5. Liečia skaičių kontūrus, sieja juos su skaičiaus sąvokomis;</p> <p>6. Atlieka įvairių daiktų rūšiavimo (iki 3 vnt.) pratimus.</p>	<p>1. Lavina vaiko loginį mąstymą, padėdamas išvelgti ryšius tarp daiktų, reiškinių ar jų grupių („mažai-daug“, „tiek pat“ ir pan.);</p> <p>2. Paruošia ir pateikia vaikui loto ar kt. korteles, padeda įsisąmoninti kiekį daiktų iki 3;</p> <p>3. Padeda vaikui įsisavinti vizualinį skirtumą tarp raidžių ir skaitmenų, grupės aplinką praturtina skaitmenimis ant įvairių grupėje esančių daiktų (lentynų, stalčių, kėdės kojų ir pan.);</p> <p>4. Lavina praktinį vaiko mąstymą, teikdamas įvairių pratimų su daiktais, atkreipia vaiko dėmesį į įvairius daiktus aplinkoje, siūlo jais naudotis ir eksperimentuoti su mažiau įprastais daiktais, rūšiuoti, skirstyti ir grupuoti pagal ypatumus, lyginti daiktus ir jų grupes pagal pasirinktą arba pasiūlytą požymį, nusakyti skirtumus ir panašumus;</p> <p>5. Paruošia ir pateikia vaikui priemones skaičių lytėjimui, padeda juos sieti su skaičiaus sąvokomis;</p> <p>6. Paruošia ir pateikia vaikui rūšiavimo, skirstymo bei grupavimo pagal ypatumus priemonės.</p>	<p>1. Kartu su vaiku išmoksta padengti stalą, skaičiuojant, kiek ir kokių indų ir įrankių padengiama asmeniui, kokiam skaičiui žmonių reikia padengti stalą;</p> <p>2. Prie šeimos stalo dalina maistą porcijomis „vienas kotletas“, „trys šaukštai košės“, „tiek pat/po lygiai salotų“, „daug padažo“ ir pan.;</p> <p>3. Užrašo ir pritvirtina skaitmenis ant įvairių vaiko kambaryje esančių daiktų (spintų durelių, langų, rašomojo stalo stalčių, žaislų dėžių ar lentynų, lovos kojų ir pan.);</p> <p>4. Skaičiuoja įvairius daiktus kasdienėje aplinkoje — laiptelius, užuolaidas, kėdes ir pan. Skaičiuojant naudoja pirštus (skaičiuoja ant pirštų, pirštu rodo į skaičiuojamą daiktą). Atkreipiamas dėmesys į tai, kad vaikas neperšoktų skaičių ar nepaskaičiuotų to paties daikto dusyk.</p>	<p>1. Suvokiame kiekio pastovumą, skaičiuojame, orientuojamės erdvėje, tyrinėjame supančią erdvę, suvokiame paros laiko tėkmę (po ryto ateina diena, paskui vakaras, paskui naktis ir t.t.);</p> <p>2. Atpažindami skaičius įvairiose aplinkos erdvėse, atrandame, kada ir ką žmonės žymi skaičiais (kiekis, svoris, kaina, atstumas, kelias, data ir pan.);</p> <p>3. Atpažįstame besikartojančius daiktus ar ženklus aplinkoje (raštų arba modelio, ryšių samprata).</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Išvelgia ryšius tarp daiktų, reiškinių ar jų grupių, juos vertina remdamasis sąvokomis „vienas“, „daug“, „tiek pat“, „kiek“, „tiek“;</p> <p>2. Suvokia kiekį iki 3 daiktų, geba operuoti tokiu kiekiu daiktų;</p> <p>3. Vizualiai pažįsta skaitmenis ir skiria juos nuo raidžių;</p> <p>4. Sieja grafinę skaičiaus išraišką su jo sąvoka;</p> <p>5. Geba rūšiuoti daiktus (iki 3 vnt.)</p>

Priemonės: loto kortelės skaitmenims pažinti, skaičių kubeliai, magnetiniai skaičiai, pagaliukai, šiurkštieji skaičiai, įvairių daiktų rūšiavimo, skirstymo ir grupavimo pagal ypatumus priemonės (pagal spalvą, dydį, formą, plotį, storį, ilgį, rūšį, medžiagą ir pan.), atspausdinti ir laminuoti skaitmenys, skirti grupėje esantiems daiktams sužymėti, nesudėtingos dėlionės, skaitliukai, skaičių dėlionė, rožinis bokštas, dvinaris kubas, dryžuotos lazdelės (didelės), geometrinės figūrėlės, kaladėlės.

SANTYKIS PER MATEMATIKĄ 4 – 5 M.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Atlieka pratimus su loto ar kt. kortelėmis, suvokia kiekį iki 5 daiktų;</p> <p>2. Pažįsta skaičių seką iki 10 ;</p> <p>3. Skaičiuoja garsus, judesius, daiktus; atlieka praktinius veiksmus su daiktais (prašomas paduoda 3, 5 vienetus), juos lygina, jungia į grupes, rūšiuoja, skirsto ir grupuoja pagal ypatumus — pagal spalvą, dydį, formą ir kt., skiria erdvinius daikto santykius;</p> <p>4. Susipažįsta su laikrodžio</p>	<p>1. Paruošia ir pateikia vaikui loto ar kt. korteles, padeda įsisąmoninti kiekį daiktų iki 5;</p> <p>2. Pateikia ir padeda vaikui pažinti skaičių seką, pvz., per eilėraščius ir dainas, kur pateikiami skaičiai ar jų (atgalinė) seka;</p> <p>3. Kuria karoliukų/įvairiaspalvių ir įvairiaformių makaronų vėrinius, popierines girliandas, pritaikant kokį nors raštą (kas trečias raudonas, kas penktas didesnis ir pan.);</p> <p>4. Lavina praktinį ir loginį vaiko mąstymą, teikdamas įvairių užduočių su daiktais, kartu su vaiku skaičiuoja pirštus, žaislus, garsus, judesius, daiktus</p>	<p>1. Išsiaiškina parduotuvėje esančių prekių skyrius (rūšiavimo ir skirstymo pratybos) ir tai, ką ten galima rasti (grupavimo pratybos); kartu renkasi pirkinius (skaičiavimo lavinimas), kuriuos namuose rūšiuoja, skirsto, grupuoja ir dėlioja į vietas (spalvos, dydžio, formos, tūrio suvokimo formavimas, erdvinių daiktų santykių pajautimas);</p> <p>2. Padeda vaikui pažinti laikrodžio valandas — rodo, kur bus rodyklė, kai įvyks vienas ar kitas dalykas („kai rodyklė</p>	<p>1. Atpažįstame pasikartojančius savaitės dienų įvykius, sąsajas tarp dienų ir metų laikų (modelio ir ryšių suvokimas, struktūros samprata);</p> <p>2. Eksperimentuodami su savo kūno padėtimi erdvėje (lipant ant/lendant po baldais, į/iš medžio ir pan.) įtvirtiname sąvokas „viduje“ ir „išorėje“, „į“ ir „iš“, „po“ ir „ant“, „prie-</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Suvokia kiekį iki 5 daiktų, geba praktiškai ir teoriškai operuoti tokiu kiekiu daiktų;</p> <p>2. Geba išvardinti skaičių seką iki 10 be klaidų;</p> <p>3. Pažįsta lygines laikrodžio valandas, geba jas sieti su dienos tvarka ;</p> <p>4. Sieja grafinę skaičiaus išraišką</p>

<p>lyginėmis valandomis, stengiasi jas sieti su dienos įvykiais (žr. skiltį "Šeima", 2 p.);</p> <p>5. Liečia skaičių kontūrus, sieja juos su skaičiaus sąvokomis ir geba jiems pritaikyti vienetų kiekį;</p> <p>6. Pažįsta skaitmenis 0-10, atranda terminų „daugiau“ ir „mažiau“ sampratą;</p> <p>7. Domisi apskritimo ir keturkampio formomis, jas atpažįsta gyvenimo erdvėje, geba jas sieti su daiktais (mėnulis kaip apskritimas);</p> <p>8. Apvedžioja geometrinių figūrų metalinius intarpus, piešinį spalvina štrichuodamas;</p> <p>9. Atlieka įvairių daiktų rūšiavimo, skirstymo bei grupavimo pagal ypatumus (iki 5 vnt.) pratimus.</p>	<p>aplinkoje, juos apibūdina, skirsto, grupuoja, rūšiuoja, lygina, sudaro „daugiau“ ir „mažiau“ sampratą; atkreipia dėmesį į daiktų padėtį erdvėje; pateikia vaikui spalvų pažinimo, daikto formos supratimo, jo paskirties suvokimo žaidimų;</p> <p>5. Padeda vaikui susipažinti su laikrodžio lyginėmis valandomis, sieja jas su dienos įvykiais (žr. skiltį "Šeima", 2 p.);</p> <p>6. Paruošia ir pateikia vaikui priemones skaičių lytėjimui ir sąsajai su skaičiaus sąvokomis, padeda jiems pritaikyti vienetų kiekį;</p> <p>7. Padeda vaikui pažinti apskritimo ir keturkampio formas, jas atpažinti gyvenimo erdvėje ir sieti su daiktais;</p> <p>8. Paruošia ir pateikia vaikui geometrinių figūrų metalinius intarpus, pristato darbo su jais eigą;</p> <p>9. Paruošia ir pateikia vaikui rūšiavimo, skirstymo bei grupavimo pagal ypatumus priemones.</p>	<p>bus ties 6 val., ateisiu Tavęs pasiimti namo“, „kai laikrodys rodys 9 val., bus laikas Tau miegoti“ ir pan.);</p> <p>3. Padeda vaikui atpažinti įvairius kampus, formas; kartu įvairiomis formomis pjaus-to sumuštinis, apkepus, pyragus, kepa forminius sausainius;</p> <p>4. Parūpina vaikui žaidimui kaladėlių, konstruktorių, dėžučių ir kitų įvairiaformių talpų, dėlionių ir kitų žaidimų, lavinančių dydžio, formos, spalvos ir erdvių daiktų tarpusavio santykių suvokimą.</p>	<p>kyje“ ir „gale“, „priešakyje“ ir „užnugaryje“, „priešais“ ir „už“, „tarp“ ir „šalia“, „arčiau“ ir „toliau“, „pirmyn“ ir „atgal“, „aplinkui“ ir „per“, „skersai“ ir „išilgai“, „vertikaliai“ ir „horizontaliai“ ir pan.;</p> <p>3. Kelio ženkluose atpažįstame apskritimą ir keturkampį, siejame jų formą ir spalvinę žymę su simboline jų reikšme.</p>	<p>su jo sąvoka ir geba ją skaidyti į vienetus;</p> <p>5. Turi terminų „daugiau“ ir „mažiau“ sampratą;</p> <p>6. Pažįsta apskritimo ir keturkampio formas, jas atpažįsta aplinkoje, geba (naudodamasis pagalbinėmis priemonėmis) jas nubraižyti ir taisyklingais rankos judesiais nuspalvinti;</p> <p>7. Geba rūšiuoti, skirstyti, grupuoti pagal ypatumus daiktus (iki 5 vnt.).</p>
--	---	---	---	--

Priemonės: įvairių daiktų rūšiavimo, skirstymo, grupavimo pagal ypatumus priemonės (pagal spalvą, dydį, formą, plotį, storį, ilgį, rūšį, medžiagą ir pan.), dvinaris kubas, rožinis bokštas, šiurkštieji skaičiai, skaičių dėlionė, šeivelės, ritinidės, geometrinė komoda, domino, skaičių kubeliai, pagaliukai, laikrodis, spalvoti karoliukai ir kitos vėrimui tinkamos priemonės, užduotys skaičių sekai pažinti, dryžuotos lazdelės (mažosios ir didžiosios), magnetinės raidės, loto kortelės su skaičiais, plastikinės geometrinės figūrėlės su kortelėmis, metaliniai intarpai.

SANTYKIS PER MATEMATIKĄ 5 – 6 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Gali pagal išorinius požymius, daiktus ar reiškinius priskirti tam tikrai grupei, sudaro daiktų sekas, daiktus matuoja, lygina, rūšiuoja, grupuoja, skaičiuoja iki 10, įvardina skaitmenis, žymi, naudoja kiekinius ir kelintinius skaitvardžius, intuityviai suvokia operacijų su daiktų grupėmis prasmę;</p> <p>2. Pradeda susipažinti su perėjimu per dešimt (plg. Montessori);</p> <p>3. Vertina ir lygina kiekius, dydžius ir kt. vartodamas sąvokas „daugiau (negu)“ ir „mažiau (nei)“, „maždaug“, „panašiai“, „tarp“, „arti“ ir kt.;</p> <p>4. Tirdamas daiktus ir jų savybes veikia su didinamaisiais stiklais, svarstyklėmis ir kt.;</p>	<p>1. Supažindina vaiką su įvairiomis priemonėmis (didinamasis stiklas, svarstyklės ir kt.) ir padeda vaikui (jomis naudojantis) eksperimentuoti, tirti ir grupuoti daiktus bei reiškinius ir atlikti prasmingus veiksmus su sudarytomis grupėmis;</p> <p>2. Padeda vaikui įgusti teisingai vertinti ir lyginti daiktus ir dalykus, savo kasdienėje kalboje dažnai vartodamas sąvokas „daugiau (negu)“ ir „mažiau (nei)“, „maždaug“, „panašiai“, „tarp“, „arti“ ir kt.; duoda vaikui praktinių užduočių, prašydamas įvertinti, kiek daiktų reikės norint ką padaryti, kas yra ilgesnis/aukštesnis/platesnis ir t.t. (kuris medis parke arčiau/toliau, aukštesnis/platesnis ir pan.); padeda pasitikrinti spėjimo tikslumą ir vis tiksliau vertinti dalykus;</p> <p>3. Talkina vaikui pažįstant, mokantis (daiktų) seką, įtvirtinant kiekių ir kelintinių skaitvardžių sampratą;</p> <p>4. Padeda pastebėti objektyvius</p>	<p>1. Padeda vaikui įgusti teisingai vertinti ir lyginti daiktus ir dalykus, savo kasdienėje kalboje dažnai vartojant sąvokas „daugiau (negu)“ ir „mažiau (nei)“, „maždaug“, „panašiai“ ir kt.; kartu su vaiku spėja, kiek daiktų reikės/kiek laiko užtruks norint ką padaryti (kiek maišelių ryžių pripildys puodą, per kiek laiko išvirs kiaušinis ir pan.), kas yra ilgesnis/aukštesnis ir t.t.; pasitikrina spėjimo tikslumą ir pratina vis tiksliau vertinti dalykus;</p> <p>2. Žaidžia žaidimus, kur reikia atpažinti įvairius (aplinkoje) „paslėptus“ geometrinius kūnus, kurie yra įvairiai pasvirę/palinkę ar yra neįprastos formos („paslėpti“ geometriniai kūnai neturi lygaus, plokščio pagrindo ir yra pasukti įvairiomis kryptims);</p> <p>3. Kuria erdvines figūras: stato palapinę ar konstruoja namelį kieme/kaime/sode iš senų paklodžių ar užtiesalų, virvių, pagalių ir lentų, dailina savo sukurtais raštais (piešia, dažo, ornamentuoja, siuvinėja ir pan.),</p>	<p>Matuojame įvairius kūnus ir erdves įprastais (centimetras, metras, kilogramas, litras) ir netradiciniais matavimo vienetais: žaidimų aikštės plotį – žingsniais, ilgį — šuoliais, tvoros aukštį — plaštaka, ūgį „pusantro manęs“ ir pan. Sugalvojame savo ilgio matų (ūgį — matuoti dribsnių dėžutėmis, tūrį — jogurto pakeliais ar pan.).</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Geba operuoti daiktais ar reiškiniais ir jų grupėmis;</p> <p>2. Teisingai įvardina skaitmenis ir juos žymi, skaičiuodamas naudoja kiekius ir kelintinius skaitvardžius;</p> <p>3. Analizuodamas daiktų ar jų kiekių tarpusavio ryšius, vartoja tam tikras dydžius žyminčias abstrakčias sąvokas;</p> <p>4. Tyrimuose moka tinkamai naudotis tam tikrais prietaisais, instrumentais ir</p>

<p>5. Stiprina orientaciją laike, sužino, kad laikas matuojamas paromis, valandomis, minutėmis.</p>	<p>laiko tėkmės požymius: pateikia praktinių užduočių, padedančių įsisavinti minutės ir valandos trukmės pajautimą; organizuoja teminių savaičių projektus, padedančius suvokti savaitės laiko tėkmę; siekdamas suformuoti metų laikų sekos, cikliško supratimą, įkuria „Metų laikų kertelę“, kur laiko (pedagogo ar vaikų atneštus) objektus, atspindinčius metų laikus (ruduo — sudžiūvę spalvoti lapai, kaštonai, grūdų varpos, pavasaris — šakos su sprostančiais pumpurais, vazonėlis su daiginama žole, vasara — gėlių puokštės ar vazonai ir pan.).</p>	<p>konstruoja įvairių funkcijų „priestatus“ (garažas, sandėlys, svečių namas ir pan.);</p> <p>4. Įtvirtina trumpų laiko atkarpų pajautimą per susitarimus dėl įvairios veiklos trukmės: žaisti pusvalandį, apsirengti per 10 min., laukti autobuso 5 min. ir pan.;</p> <p>5. Įtvirtina laiko matavimo laikrodžiu įgūdžius: kartu skaičiuoja sekundinės rodyklės judesius („1., 2., 3. s.“ ir t.t.), bando, kiek laiko gali sulaikyti kvėpavimą, kiek kartų gali peršokti per šokdynę per vieną minutę, kiek minučių užtrunka apibėgti aplink namą, kiek valandų trunka kelionė pas giminaičius ar draugus kitame mieste ar kaime.</p>		<p>kitomis pagalbinėmis priemonėmis;</p> <p>5. Orientuojasi laike, supranta, kaip matuojamas laikas (para, valanda, minutė).</p>
---	--	---	--	--

Priemonės: įvairių daiktų rūšiavimo, skirstymo, grupavimo pagal ypatumus priemonės (pagal spalvą, dydį, formą, plotį, storį, ilgį, rūšį, medžiagą ir pan.), dvinaris kubas, rožinis bokštas, šiurkštieji skaičiai, skaičių dėlionė, šeivelės, ritinidės, geometrinė komoda, domino, skaičių kubeliai, pagaliukai, laikrodis, spalvoti karoliukai ir kitos vėrimui tinkamos priemonės, užduotys skaičių sekai pažinti, dryžuotos lazdelės (mažosios ir didžiosios), magnetinės raidės, loto kortelės su skaičiais, plastikinės geometrinės figūrėlės su kortelėmis, metaliniai intarpai, didinamasis stiklas, svarstyklės, priemonė metų laikų cikliškumui sekti, liniuotė.

SANTYKIS PER MATEMATIKĄ: MATEMATIKOS PAMOKŲ PROGRAMA — PRIEŠMOKYKLINĖ GRUPĖ

Visos užduotys pratybose, sąsiuvinuose ir lentoje atliekamos pagal individualius vaiko gebėjimus.

- 1. Skaičių seka.** Skaičiavimas, skaičių sekos rašymas sąsiuvinyje, lentoje. Praleistų skaičių įrašymas.
- 2. Matematiniai skaičiavimai.** Sudėtis/atimtis.

- 3. Skaičių palyginimas (>,<=).**
- 4. Tūris.** Litrai, mililitrai. Skysčių matavimas įvairiose talpose. Palyginimas.
- 5. Svoris.** Gramai, kilogramai. Vaikų svoris, svarstyklės. Daiktų svėrimas. Palyginimas.
- 6. Atstumas/ilgis. Liniuotė.** Centimetrai, metrai. Darbas su liniuote. Mokymasis braižyti sąsiuvinyje ir lentoje. Vaikų ūgio matavimas. Mokomės dailiai brėžti ir išmatuoti įvairaus ilgio atkarpas.
- 7. Daiktų palyginimas.** Didžiausias/mažiausias/aukščiausias/žemiausias. Grupėje ieškoma atitikmenų.
- 8. Geometrinės figūros.** Kvadratas, stačiakampis, trikampis, apskritimas, kubas, piramidė, rombas. Geometrinių figūrų ypatybės ir braižymas. Mokomės dailiai brėžti atkarpas.
- 9. Laikas.** Laikrodžio pažinimas. Valandos, minutės, sekundės. Gaminamės savo laikrodžius su besisukančiomis rodyklėmis. Mokomės suskaičiuoti valandas ir minutes. Pristatomi skirtingo tipo laikrodžiai.
- 10. Žodiniai uždaviniai.**
- 11. Galvosūkių.**

Turinio įgyvendinimui, aptarimui, įtvirtinimui, praktinei veiklai reikalingi mažiausiai 8 – 9 mėnesiai (rugsėjis – gegužė). Kiekvienai temai skiriamos 3 – 4 pamokėlės (atsižvelgiant į daromą pažangą ir vaikų individualius gebėjimus).

SANTYKIS PER DARBĄ

Darbas yra viena esminių žmogaus charakteristikų. Žmogaus gebėjimas dirbti iš esmės išskiria jį iš visų kitų gyvų būtybių, iš visos kūrinijos. Polinkis į darbinę veiklą ir pajėgumas dirbti glūdi kiekviename žmoguje, tačiau reikalinga lavinti darbinius įgūdžius, ugdyti(s) gebėjimą dirbti įvairų darbą tiek asmeniškai, tiek kelių asmenų ar didesnėje darbo grupėje, komandoje, gebėjimą įsijungti ir veikti vaisingai bendruomeninėje veikloje. Būti- na perduoti meilę darbui kuo anksčiau, kitaip gali sutrikti bendra žmogaus raida — nelavėdamas fiziškai, asmuo nelavės ir kituose (psichologiniame, dvasiniame) lygmenyse. Polinkis veikti vaisingai išskleidžiamas per asmeninį ryšį, kuriame teigiamas pavyzdys veda vaiką į prasmingą veikimą, tin- kamai paruošta aplinka nuolat kviečia gilinti gebėjimus, plėsti kompetencijas; taip pamažu lavinami darbiniai įgūdžiai, o džiaugsmas ir pasitenkinimas, patiriami kaskart pasiekus vieną iš užsibrėžtų tikslų, savaime augina meilę darbui.

Pedagogo ir šeimos vaidmuo santykiyje su vaiku per darbą yra perduoti esminius ir elementarius žmogiškuosius gebėjimus, reikalingus kas- dienėje buityje — palaikyti išorinę aplinkos tvarką (spontaniškai vedančią į vidinę), pasirūpinti savo ir kitų apranga (apsirengti/nusirengti, skalbti, ly- ginti, siūti), pasigaminti valgį, plauti indus, padengti stalą, kultūringai prie jo elgtis ir pan.

Darbinių įgūdžių lavinimas yra daugiau lavinamųjų pratybų pobūdžio ir neturi nieko bendra su vaikų apsunkinimu — realūs darbai yra tik modeliuojami, atkartojami perkuriant, pritaikant vaikams: plaunami švarūs indai, skalbiamos švarios nosinės, grėbimo, lyginimo ir kitos užduotys yra daugiau žaidimas nei realus darbas. Svarbu ne efektyvus rezultatas, bet vaisingas veikimas, kuriantis ir auginantis asmenį. Per tokį *darbą* lavėja vaiko smulkioji motorika, ranka ruošiama rašymui.

SANTYKIS PER DARBĄ 3 – 4 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeimoje</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Mokosi palaikyti išorinės aplinkos tvarką;</p> <p>2. Sudeda daiktus (žaislus, priemones) į jų vietas;</p> <p>3. Įvaldo siurblio veikimo principą;</p> <p>4. Mokosi valyti paviršius su šluoste, ją išskalauti;</p> <p>5. Imasi vynioti darbo kilimėlį;</p> <p>6. Stengiasi užsegti sagas;</p> <p>7. Stengiasi užsegti užtrauktuką;</p> <p>8. Mokosi dengti stalą;</p> <p>9. Stengiasi pats užsirišti šaliką, užsimauti kojines, pirštines, apsiauti batus, užsidėti kepurę;</p> <p>10. Mokosi peiliu susmulkinti mėsos patiekalus;</p> <p>11. Mokosi valyti batus;</p> <p>12. Atlieka vėrimo pratimus;</p> <p>13. Atlieka darbelius su vandeniu.</p>	<p>1. Pats laikosi išorinės tvarkos ir įkvepia vaikus džiaugtis tvarka;</p> <p>2. Parodo kaip naudojamas siurblys;</p> <p>3. Parodo kaip valomi paviršiai, išskalaujama šluostė;</p> <p>4. Parodo kaip vyniojamas kilimėlis (tiek kartų, kiek to reikia vaiko įgūdžiui paskatinti);</p> <p>5. Parodo kaip segamos sagos;</p> <p>6. Parodo kaip segamas užtrauktukas;</p> <p>7. Kartu su vaikais dengia stalą ir parodo, kaip tai daroma;</p> <p>8. Parodo kaip rišamas šalikas, užsivelkamas paltas, maunamos kojines, pirštines, aunami batai, parodo, kaip užsidėti kepurę;</p> <p>9. Parodo kaip mėsos patiekalus smulkinti peiliu;</p> <p>10. Parodo kaip valomi batai;</p> <p>11. Parodo kaip atliekami vėrimo pratimai;</p> <p>12. Parodo kaip atliekami darbeliai su vandeniu.</p>	<p>1. Kuria projektus „Savaitgalis be dulkių“, „Viskas turi savo vietą“, „Namų Caritas“, „Šiuokšlių rūšiavimas“ ir pan.;</p> <p>2. Vaikas dengia stalą su kitais šeimos nariais;</p> <p>3. Vaikas savarankiškai rengiasi (rūbus) į lauką. Šeima skiria pakankamai laiko šiam lavinimui;</p> <p>4. Leidžia vaikui naudotis stalo įrankiais (peiliu ir šakute);</p> <p>5. Leidžia vaikui kartu su kitais šeimos nariais atlikti namų ruošos darbus.</p>	<p>1. Dalyvaujame Verkių Nacionalinio parko švarinimo projektuose;</p> <p>2. Organizuojame projektą : „Išvalyk Kryžiaus kelią“;</p> <p>3. Renkame miško gėrybes;</p> <p>4. Gaminame ir kabiname lesyklėles darželio teritorijoje ir Verkių parke;</p> <p>5. Gaminame ėdžias, jas statome (ir pildome) Verkių parko žvėreliams;</p> <p>6. Pratinamės rūšiuoti šiukšles darželyje, namuose.</p>	<p>1. Vaikas susidomėjo darbo veikla;</p> <p>2. Sudeda daiktus (žaislus, priemones) į jų vietas;</p> <p>3. Geba siurbti;</p> <p>4. Geba nuvalyti paviršius, išskalauti šluostę;</p> <p>5. Suvynioja darbo kilimėlį;</p> <p>6. Užsega sagas ir užtrauktuką;</p> <p>7. Geba padengti stalą;</p> <p>8. Savarankiškai apsirengia;</p> <p>9. Geba peiliu susmulkinti maistą;</p> <p>10. Geba valyti batus;</p> <p>11. Vaikas savarankiškai atlieka vėrimo pratimus;</p> <p>12. Vaikas savarankiškai atlieka darbelius su vandeniu;</p> <p>13. Geba rūšiuoti šiukšles;</p> <p>14. Vaikas džiaugiasi galimybe atlikti darbą su pedagogu;</p> <p>15. Vaikas išgyvena, kad yra svarbi ir reikalinga šeimos dalis.</p>

Priemonės: šiukšlių dėžės ir šiukšlių maišai; vienkartinių rankšluosčių laikiklis ir vienkartiniai rankšluosčiai, servetėlių laikiklis ir popierinės stalo servetėlės; šluota ar šepetys grindims ir šiukšlių semtuvėlis; šluostukai valymui; šluostukai stiklinių paviršių valymui; dulkių valymo šepetėliai, nedideli siurbliai; vaikiški grėbliai, vaikiški kastuvai (sniegui); darbo kilimėliai; sagų ir užtrauktuko rėmai; stalo įrankiai; medžio lentelės ir nedidelės plokštės, vinys, plaktukai, aliejiniai dažai, acetonas, prijuostės, dažymo teptukai ir teptukų kibirėliai, virvės ar plona viela, kopėčios; batų šepetys, batų tepalas, batas; įvairaus storio virvelės, įvairaus dydžio karoliukai vėrimui.

SANTYKIS PER DARBĄ 4 – 5 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stengiasi palaikyti išorinės aplinkos tvarką, padeda jaunesniems vaikams susipažinti su tvarkos palaikymo būdais; 2. Susipažįsta su indų „plovimo“ metodika; 3. Mokosi „išskalbti“ nosinę, gręžti, padžiauti; 4. Po veiklos su dažais/moliu stengiasi švariai nuvalyti stalą; 5. Stengiasi sutvarkyti valymo priemones (išskalauti šluostę, iškratyti semtuvėlį, etc.) 6. Stengiasi įverti siūlą į adatą ir atlikti dygsniavimą, dirba su audiniu (kerpa, siuva, etc.); 7. Kuria ir gamina atvirutes senelių namams, renka saldinius globos namuose gyvenantiems vaikams, daro dovanėles įvairių švenčių proga (prieš Šv. Kalėdas, Šv. Velykas); 8. Bando lankstyti servetėles stalo 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Primena vaikui apie išorinę tvarką. Esant reikalui, ramiai jį paskatina. Leidžia vaikams pamokyti jaunesnius išorinės tvarkos palaikymo būdų; 2. Atskleidžia indų „plovimo“ techniką; 3. Parodo kaip skalbti nosinę, ją išgręžti bei padžiauti; 4. Parodo kaip nuvalomas stalas, išskalaujama ir išgręžiama šluostė; 5. Parodo kaip naudojami siūlas ir adata, kaip kerpamas audinys; 6. Demonstruoja servetėlių lankstymo būdus; 7. Parodo kaip pjaustomos daržovės; 8. Paaiškina vaikams apie dulkių žalą ir parodo, kaip jas nušluostyti; 9. Pedagogas ramiai ir džiugiai 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuria projektus: „Ekologiškas maistas“, „Aš kuriu tvarką savo kambaryje“, „Juodojo maišo diena“ ir pan.; 2. Vaikas savarankiškai išneša šiukšles; 3. Vaikas rūšiuoja skalbinius; 4. Vaikas dengia stalą, sulanksto servetėles, kartu su kitais šeimos nariais išmėgina įvairius servetėlių lankstymo būdus; 5. Vaikas verda arbatą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasdien rūšiuojamos šiukšlės; 2. Dalyvaujame Verkių Nacionalinio parko švarinimo projektuose; 3. Organizuojame projektą: „Išvalyk Kryžiaus kelią“; 4. Renkame miško gėrybes; 5. Gaminame ir kabiname lesyklėles darželio teritorijoje ir Verkių parke; 6. Gaminame ėdžias, jas statome (ir pildome) Verkių parko žvėreliams; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaikas džiaugiasi galimybe išmokti naują darbą; 2. Geba „plauti“ indus; 3. Geba „skalbti“ nosinę, ją išgręžti ir padžiauti; 4. Nuvalo stalą; 5. Savarankiškai sutvarko valymo priemones; 6. Geba įverti siūlą į adatą, kirpti audinį; 7. Suvokia, kas yra geras darbas kitam; 8. Geba naudotis peiliu; 9. Geba išvirti ir užplikyti arbatą; 10. Geba pilti vandens į stiklinę;

<p>serviravimui; 9. Stengiasi lygiais griežinėliais su- pjaustyti (virtas) morkas, bulves, agurkus; 10. Stengiasi valgydamas visada nau- dotis peiliu, šakute ir servetėle; 11. Stengiasi pastebėti dulkes ir jas nušluostyti; 12. Padeda jaunesniems vaikams apsi- rengti, parodo, kaip tai daroma; 13. Sužino, kaip gaminama blynų te- šla; 14. Bando pilti vandenį į stiklinę; 15. Stengiasi palaikyti savo spintelėje tvarką; 16. Sėja ir sodina augalus.</p>	<p>dalyvauja vaiko darbo procese. Nuolatos vaiką skatina atrasti dar- bo prasmę ir džiaugsmą; 10. Kartu su vaikais gamina blynų tešlą. 11. Ragina vaikus palaikyti savo spintelėse tvarką; 12. Parodo kaip sėjami ir sodina- mi augalai.</p>			<p>11. Palaiko savo spin- telėje tvarką; 12. Vaikas jaučiasi savarankiškesnis ir gebantis pagelbėti šeimos buityje; 13. Vaikas dalyvauja grupės darbo procese kaip pilnavertis <i>dar- bininkas</i>. 14. Gamindamas at- virutes, dovanėles, vaikas atranda, kad jo darbas gali atnešti džiaugsmą kitiems.</p>
--	--	--	--	---

Priemonės: šiukšlių dėžės ir šiukšlių maišai; vienkartinių rankšluosčių laikiklis ir vienkartiniai rankšluosčiai, servetėlių laikiklis ir popierinės stalo ser-
vetėlės; šluota ar šepetys grindims ir šiukšlių semtuvėlis; vaikiški grėbliai, vaikiški kastuvai (sniegui); šluostukai valymui; šluostukai stiklinių paviršių
valymui; dulkių valymo šepetėliai, nedideli siurbliai; priemonės nosinių „skalbimui“ — stalas su lentyna, ąsotėlis, dubuo, kibiras, plastikinis dubuo su
rankenomis, plastikinis padėklas, drabužių skalbimo skystis, nosinės „plovimui“, muilinė, muilas, rankšluostis, prijuostė, šluostukas stalo ir kitų pavir-
šių valymui, nedidelė džiovykla, skalbinių segtukai; priemonės indų „plovimui“ — stalas su lentyna, ąsotėlis, dubuo, kibiras, plastikinis dubuo su ran-
kenomis, plastikinis padėklas, indų plovimo skystis, indai „plovimui“, muilinė, muilas, rankšluostis, prijuostė, šluostukas indų valymui, šluostukas sta-
lo ir kitų paviršių valymui, nedidelė džiovykla, skalbinių segtukai; priemonės dygsniavimui — rėmelis su minkštu pagrindu ir spalvoto popieriaus tra-
faretai badymui, adatos, įvairaus storio siūlai, žirklys; įvairių medžiagų atraižos, žirklys; pieštukiniai klizai, PVA klizai ir „Lipalas“, spalvotas ir baltas
biuro ir kartoninis popierius, dovanų pakavimo popierius, folija ir kepimo popierius, laikraščiai ir žurnalai, senos atvirutės, plastikiniai šiukšlių maišai,
įvairių rūšių lipniajuostė, pleistrai, virvelės, siūlai, vilna, savaime prisiklijuojanti masė, vienasiūlė, metaliniai ir mediniai smeigtukai, skylamušis, paste-
lė, anglis, guašas, pieštukai, trintukai, flomasteriai, liniuotė, skriestuvai, vandens indai, teptukai, džiovinti gėlių žiedai ir lapai, plunksnos, kriauklelės,
smėlis, kruopos, kankorėžių sėklytės, akmenukai, žvyro gabalėliai, senos monetos iš įvairių šalių, karoliukai, sagos, kaspinėliai, šilkinės ir plastikinės

juostelės ir kaspiniai, nedidelės medžiagos atraižos; stalo servetėlių lankstymo būdus vaizduojanti literatūra; pjaustymo lentelė, peilis, virtos daržovės, receptų knygos; stalo įrankiai; miltai, vanduo, kiaušiniai, cukrus, mielės; medžio lentos ir nedidelės plokštės, vinys, plaktukai, pašaras laukiniams gyvūnams; laistytuvas, kambarinių augalų žemės, vazonėliai ir padėkliukai po vazonėliais, įvairios sėklos bei svogūnėliai sodinimui.

SANTYKIS PER DARBĄ 5 – 6 m.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stengiasi sąmoningai palaikyti tvarką ir švarą; 2. Įvaldo lygintuvo veikimo principą; 3. Stengiasi sušluoti po veiklos su popieriumi likusias nuoraižas; 4. Sėja, sodina ir prižiūri augalus, mokosi juos laistyti; 5. Mokosi įkalti vinį, įsukti varžtą; 6. Stengiasi prisiūti sagą; 7. Stengiasi pjaustyti duoną, sūrį, dešrą; 8. Pats kuria receptus ir gamina vaisių mišrainę; 9. Mokosi plauti grindis; 10. Stengiasi kartu su kitais vaikais dirbti bendrai (pvz.: grėbti lapus); 11. Sužino, kaip plau-nami langai ir bando tai atlikti (1 aukšte). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pedagogas ugdo vaiko sąmo-ningumą dirbant (laukia, kol vai-kas pastebės netvarką ir ją pašalins, primena tik būtiniausiu atve-ju); 2. Parodo, kaip veikia lygintuvas, kokių atsargumo priemonių reikia laikytis; 3. Parodo kaip šluojama ir semia-ma; 4. Kartu su vaikais sėja, sodina ir prižiūri augalus; 5. Parodo kaip prisiuvama saga; 6. Parodo kaip pjaustyti duoną, sūrį, dešrą. Pademonstruoja kaip gaminamas sumuštinis; 7. Kartu su vaikais skaito receptų knygą, išrenka vaisių mišrainės receptą ir jį įgyvendina; 8. Parodo kaip plaunamos grindys; 9. Kartu su vaikais atlieka bendrus darbus (pvz.: grėbia lapus); 10. Kartu su vaikais plauna langus, veidrodžius ir parodo, kaip tai ge-rai atlikti. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaikas padeda vir-tuvėje (surenka indus į plautuvę, šluosto iš-plautus, sudeda juos į vietas, nuvalo stalą); 2. Vaikas padeda plauti automobilį; 3. Vaikas padeda plauti mažo kambario grindis; 4. Vaikas verda dešre-les, koldūnus ir kt. nesudėtingus patieka-lus; 5. Kartu su mama vai-kas kepa blynus (mai-šo tešlą, varto blyne-lius); 6. Kartu su tėvu vai-kas <i>taiso</i> namų apy-vokos daiktus; 7. Vaikas laisto namų augalus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasdien rūšiuojamos šiukšlės; 2. Dalyvaujame Verkių Nacionalinio parko švari-nimo projektuose; 3. Organizuojame projektą : „Išvalyk Kryžiaus kelią“; 4. Renkame miško gėry-bes; 5. Gaminame ir kabiname lesyklėles darželio teritori-joje ir Verkių parke; 6. Gaminame ėdžias, jas statome (ir pildome) Ver-kių parko žvėreliams; 7. Organizuojame susiti-kimą su darželio staliumi, kuris parodo kaip įkalama vinis, įsukamas varžtas, užveržiama veržlė; 8. Organizuojame susiti-kimą su darželio vireja, kepame pyragą ir gamina-me vaisių salotas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaikas sąmoningai dirbda-mas pats prisimena ir susitvarko po darbo likusią netvarką; 2. Geba lyginti lygintuvu smul-kius daiktus; 3. Vaikas patiria pedagogo pasi-tikėjimą ir paramą. Nuolat džiaugiasi kasdien didėjančiu savarankiškumu; 4. Vaikas geba šluoti ir semti popieriaus nuoraižas (ir kt.); 5. Geba palaistyti grupės ir na-mų augalus. Moka sėti ir sodinti lauko gėles, jas prižiūrėti; 6. Berniukai geba įkalti vinį ir įsukti varžtą; 7. Vaikas nori pagelbėti virtuvė-je, išmano nesudėtingų patieka-lų gamybos technologiją; 8. Vaikas jaučiasi savarankiškas ir reikalingas, nuolat geba pa-gelbėti namų buityje; 9. Šeima išgyvena daugiau dar-nos ir harmonijos dėl tarpusavio pagalbos ir paslaugumo.

Priemonės: šiukšlių dėžės ir šiukšlių maišai; vienkartinių rankšluosčių laikiklis ir vienkartiniai rankšluosčiai, servetėlių laikiklis ir popierinės stalo servetėlės; šluota ar šepetys grindims ir šiukšlių semtuvėlis, grindų plovimo skuduras, kibiras; vaikiški grėbliai, vaikiški kastuvai (sniegui); dulkių valymo šepetėliai, šluostukai valymui, nedideli siurbliai; šluostukai stiklinių paviršių valymui, stiklinių paviršių valymo skystis, sena patalynė (skudurams); nedideli lygintuvai, žemos lyginimo lentos, vandens purkštuvai, įvairios apsiūtos medžiagų atraižos (vilnonis audinys, drobė, medvilnė, šilkas, sintetinis audinys ir kt.); laistytuvas, vandens purkštuvas, šluostukas ar kempinėle augalo lapų valymui, kambarinių augalų žemės, kambariniai augalai (gebantys priimti didelį vandens kiekį), vazonėliai ir padėkliukai po vazonėliais, įvairios sėklos bei svogūnėliai sodinimui; lentelė kalimui, vinys, plaktukas; metalinė plokštelė varžto įsukimui, varžtai, veržlės, atsuktuvai; adatos, įvairaus storio siūlai, sagos, nedidelės medžiagos atraižos, žirklys; pjaustymo lentelė, peilis, sūris, dešra, sviestas, salotų lapai, pomidoras, agurkas, duona, vaisiai, jogurtas ir kiti vaisių mišrainei pagaminti reikalingi maisto produktai, vaisių mišrainių receptų knygos; medžio lentos ir nedidelės plokštės, vinys, plaktukai, pašaras laukiniams gyvūnams.

TIKĖJIMO SANTYKIS *

Ikimokyklinis amžius — laikas, kai širdis yra atviriausia priimti, ypač 4 – 7 gyvenimo metai. Ankstyvoji vaikystė yra privilegijuotas laikas susitikti su Dievu. Išskyrus tuos vaikus, kurie yra patyrę gilių sužeidimų, jų spontaniška reakcija — meilės atsakas. Svarbu vystyti Dievo priėmimo nuostatas: troškimas → klausymasis → tikėjimas. Ikimokyklinis amžius — priešcatechetinis laikotarpis, konkretaus mąstymo metas, todėl svarbu yra ne perduoti žinias, bet žadinti troškimą užmegzti santykį su mylinčiu Dievu ir norą augti tame santykyje, atrandant Dievą, save ir kitą, kuris yra šalia mūsų Dievo šviesoje.

Pedagogo ir tėvų užduotis yra žadinti tą troškimą augti šventume ir padėti vaikui ugdytis tam tikrus įgūdžius (ėjimas į tylą, vidinę ir bendruomeninę maldą). Iš suaugusiųjų tai reikalauja gyventi tikėjimo ir veikimo darnoje. Reikia gyventi tikėjimu, kad jį būtų galima perduoti kaip patirtį. Tikėjimo patirtis perduodama ne tiek žodžiais, kiek gyvenimo liudijimu.

Ikimokyklinio amžiaus vaikai — geroji dirva, kurią reikia išpurenti ir paruošti, kad vėliau pasėtas grūdas galėtų gerai augti. Esminis tikėjimo santykio uždavinys šiame amžiaus tarpsnyje — išsiugdyti tinkamas vidines nuostatas: troškinti, klausytis, gerbti save ir kitus, atsiverti ir priimti, žavėtis, mylėti ir kt. Tikėjimas vaikuose ugdomas per paprastas, bet galias Dievo Meilės įsisąmoninimo ir priėmimo patirtis.

* Pagal Notre Dame de Vie instituto narių mokymus apie darbą remiantis Noelle le Duce metodu seminare „Nuoseklus vaikų katalikiškas ugdymas. Pirmieji ir antrieji katechezės metai“ Guronyse 2010 10 24 – 27.

TIKĖJIMO SANTYKIS 3 - 4 M.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima ir Bažnyčia¹ *</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Atranda vidinį paslapties ir Dievo pažinimo troškimą per bendrą maldą;</p> <p>2. Stengiasi įsijungti į bendruomeninę maldą;</p> <p>3. Stengiasi pažinti Dievą Kaip Kūrėją ir Tėvą (ciklas – Dievas Tėvas);</p> <p>4. Prieš Šv. Kalėdas sutinka Evangelijos žinią ir susipažįsta su Jėzumi Kristumi (ciklas – Jėzus Kristus);</p> <p>5. Prieš Sekmines atsiveria Šventosios Dvasios Asmens pažinimui (ciklas – Šventoji Dvasia);</p> <p>6. Stebi besimeldžiantį pedagogą, stengiasi intuityviai suvokti maldos paslaptį;</p> <p>7. Atsiveria Dievo meilei ir kelias akimirkas susikaupia tyliai asmeniniai maldai;</p> <p>8. Dalyvauja pokalbyje apie Dievą, drąsiai domėdamasis ir išreikšdamas jam kylančius jausmus ir mintis;</p> <p>9. Išgyventą maldos patirtį perteikia per meninę veiklą;</p> <p>10. Ruošiasi tėvo dienai, motinos dienai, nuolat meldžiasi už savo šeimą;</p> <p>11. Kartu su visa grupe kiekvieną mėnesį dalyvauja trumpoje Adoracijoje.</p>	<p>1. Nuolatos meldžiasi už grupės vaikus;</p> <p>2. Jautriai įsiklauso ir keliauja su vaiku per jo pirmąjį dvasinio kelio tarpsnį;</p> <p>3. Kviečia vaiką melstis kartu su pedagogu ir visa darželio bendruomene;</p> <p>4. Pokalbiui apie Dievą ruošiasi remdamasis Jėzaus Žodžiu[*], gilinas į tiesą, kurią nori atskleisti;</p> <p>5. Vaikui prieinamomis įžvalgomis kviečia į tikėjimo „atradimą“;</p> <p>6. Kuria laisvą ir jaukią maldos erdvę vaikams;</p> <p>7. Atskleidžia vaikams, kad Dievas yra Meilė;</p> <p>8. Pedagogo pokalbis (dialogo forma) apie Dievą yra lakoniškas (neilgesnis nei 17 minučių), kviečiantis į atradimą ir naują ryšį;</p> <p>9. Atskleidžia Dievo Tėvo paveikslą, Jėzaus Kristaus Asmenį, Šventosios Dvasios slėpinį;</p> <p>10. Moko vaikus tylios asmeninės bei bendruomeninės maldos savo pavyzdžiu;</p> <p>11. Sudaro sąlygas pačiam vaikui išgyventą maldos patirtį perteikti per meninę veiklą.</p>	<p>1. Šeima ugdo vaiko vidinį jautrumą dėkodami Dievui, Jį garbindami, Jo prašydami ar už ką atsiprašydami;</p> <p>2. Šeima dalyvauja šeimų rekolekcijose, gaivina dvasinį šeimos gyvenimą;</p> <p>3. Tėvai ieško progos dienos metu visai šeimai kartu pasimelsti;</p> <p>4. Skiria ypatingą dėmesį vaiko ir tėvų[*] santykiui, siekdami atskleisti dangiškojo Tėvo paveikslą;</p> <p>5. Šeima dalyvauja renginiuose, kurie skirti tėvo/motinos dienai;</p> <p>6. Susipažįsta su kunigu, kaip Dievo Žodžio skelbėju bei mūsų broliu;</p> <p>7. Suvokiame parapiją kaip šeimą;</p> <p>8. Tėvai stengiasi švęsti Sekmadienį ir dalyvauti Šventosiose Mišiose su savo vaikais.</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Išgyvena bendros maldos patirtį;</p> <p>2. Geba susikaupti ir trumpai pasimelsti kartu su darželio bendruomene, savo šeima;</p> <p>3. Sužino, jog Dievas yra pasaulio Kūrėjas, visus palaikanti Meilė ir rūpestingas Tėvas (patiria Dievo meilę per santykį su Tėvu);</p> <p>4. Užmezga pasitikėjimo ryšį su Dievu;</p> <p>5. Susipažįsta su Gyvuoju Jėzumi Kristumi ir Jo gerąja naujiena;</p> <p>6. Sužino Sekminių dovanų prasmę;</p> <p>7. Geba išsakyti kylančias mintis apie tikėjimą, laisvai užduoti kylančius klausimus;</p> <p>8. Šeimoje jaučiasi saugus ir mylimas, pilnavertiškai įsijungęs į dvasinį šeimos</p>

* Taip pat žiūrėti: Priedas – Tikėjimo santykis – Šeima ir Bažnyčia.

* Atskleidžia Dievą tuo pačiu būdu, kaip tai daro Jėzus: Dievas yra Meilė, Dievas yra visų Tėvas.

* Vaikai, kurių tėvai yra mirę arba jų nėra, kuria santykį su seneliu, krikšto tėčiu arba kitu šeimos nariu (vyru), kuris atlieka tėvo funkcijas.

TIKĖJIMO SANTYKIS 4 - 6 M.

<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir Bažnyčia</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<p>1. Ilgesnį laiką (5-7min.) geba džiaugtis vidiniu susitelkimu, noriai randa progų tyliai pabūti su Dievu;</p> <p>2. Maldos pagalba mokosi įveikti kylantį pyktį ar susierzinimą;</p> <p>3. Stengiasi suvokti prašymo maldos esmę ir pastebėti gaunamas kasdienes Dievo dovanas;</p> <p>4. Stengiasi prašyti gėrio kitiems. Atranda dėkojimo ir dėkingumo prasmę;</p> <p>5. Suvokia Jėzaus Kristaus gyvenimo etapus per liturginių metų ciklą ir stengiasi atrasti ryšį su Kristumi;</p> <p>6. Domisi Evangeliniais pasakojimais, juos prisimena, žino ir atpasakoja;</p> <p>7. Susitinka su Kristumi Švč. Sakramente per adoraciją;</p> <p>8. Su paprastumu gilinasi į Šv. Mišių liturgijos prasmę, stengiasi įsijungti į bendrą giedojimą ir maldą;</p> <p>9. Susipažįsta su Mergele Marija ir priima ją kaip Jė-</p>	<p>1. Sukuria vaikui malonią ir džiugią, susitelkimą žadinančią aplinką. Leidžia vaikui (kai jis nori) atsitraukti ir būti vienumoje ir maldoje;</p> <p>2. Stengiasi vaikui atskleisti maldos galią įveikti kylantį pyktį ar susierzinimą;</p> <p>3. Atveria dėkingumo prasmę, liudija vaikams apie dėkingumo džiaugsmą;</p> <p>4. Atskleidžia Jėzaus Kristaus gyvenimo įvykius per Evangeliją, ją pristato ir atskleidžia autentiškai ir gyvai;</p> <p>5. Dalyvauja Šv. Mišių liturgijoje, paruošia vaikus susitelkimui ir giedojimui;</p> <p>6. Atskleidžia Viešpaties Jėzaus Kristaus buvimo slėpinį. Kviečia vaikus į gyvą santykį su Kristumi;</p> <p>7. Nuolatos išgyvena ir</p>	<p>1. Šeima įsijungia į bendruomenės maldos vakarus, kviečia tokį vakarą organizuoti savo namuose;</p> <p>2. Tėvai liudija vaikui apie maldos džiaugsmą, galią ir būtinumą;</p> <p>3. Atranda dėkojimo maldą, ugdo šeimos atidumą kasdienėms malonėms;</p> <p>4. Dalyvauja šeimoms skirtose maldos popietėse;</p> <p>5. Išlaiko reiklumą vaiko susitelkimui Šv. Mišių metu. Kantriai atsako į vaikui išylančius klausimus, po kurių padeda vaikui susitelkti ir melstis;</p> <p>6. Šeima ugdo tarpusavio gailestingumą ir atjautą.</p>	<p>1. Apsilankymas seserų vienuolyne ir tylios erdvės pažinimas;</p> <p>2. Kiekvieną mėnesį vaikai dalyvauja adoracijoje su grupės bendruomene;</p> <p>3. Kalėdiniu laikotarpiu vaikai aplanko kūdikėlį Jėzų prakartėlėje;</p> <p>4. Vaikai dalyvauja jiems skirtose Šv. Mišiose.</p> <p>5. Vaikų Šv. Mišių metu kunigas atskleidžia vaikams ir jų šeimoms Eucharistiją kaip dėkojimą.</p>	<p>1. Ekskursija į Bažnytinio paveldo muziejų, susipažinimas su tabernakuliu ir monstrancija;</p> <p>2. Ekskursija į naminės duonos kepyklą: „Gyvybės duona“;</p> <p>3. Ekskursija į seserų Eucharistiečių vienuolyną. Pažintis su ostijos kepimu („Meilės ir gyvenimo duona“);</p> <p>4. Keliaujame laivu Neris upė siedami šią patirtį su Jėzaus gyvenimo įvykiais (Jordano upė, Genezareto ežeras ir pan.);</p> <p>5. Advento ir Gavenios laikotarpiu vaikai renka labdarą (žaislus ir saldumynus)</p>	<p>Vaikas:</p> <p>1. Geba 5-7 min. susitelkti maldai;</p> <p>2. Suvokia prašymo maldos esmę. Pastebi Dievo dovanas savo kasdienybėje;</p> <p>3. Meldžiasi už kitus;</p> <p>4. Žino, kas yra Švenčiausias Sakramentas. Geba kelias akimirkas adoruoti, garbinti giesme;</p> <p>5. Prisimena Jėzaus Kristaus gyvenimo įvykius ir geba jais dalintis su kitais;</p> <p>6. Pastebi esantį šalia: darželio bendruomenės narius, šeimos narius bei jų poreikius;</p> <p>7. Geba dalyvauti Šventose Mišiose (45min.);</p> <p>8. Supranta dalinimosi prasmę bei</p>

zaus Kristaus ir mūsų visų Dangaus Motiną; 10. Stengiasi suvokti atleidimo būtinumą, mokosi pats atleisti ir prašyti atleidimo.	vaikams atskleidžia my- linčio, gailestingo ir at- leidžiančio bei besirūpi- nančio Dievo Artumą.			vargstantiems.	poreikį dalintis; 9. Suvokia, kas yra atleidimas ir gailes- tingumas.
---	--	--	--	----------------	--

SANTYKIS PER SUSITIKIMĄ „SVEČIAI-SVEČIUOSE“

Ikimokyklinio amžiaus vaikas jį supantį pasaulį iš esmės pažįsta per patirtį — tai, ką jis pats išgyvena, remdamasis informacija, teikiama penkių jo pojūčių, viduje viską pasverdamas, darydamas išvadas, apibendrinimus. Be to, mažas vaikas daug kur remiasi intuicija, nes pasiekti dalykų esmę protu jam dar kebloka. Todėl „Mažutėlių“ bendruomenėje ugdymas(is) paremtas santykiu — per asmeninį ryšį perduodama ir asmeniškai išgyvenama žmonijos sukaupta išmintis, papročiai, lavinami įgūdžiai, formuojami tinkami įpročiai, diegiamos vertybės. Siekiant kuo asmeniškės autentiškos patirties, svarbi „Mažutėlių“ bendruomenės vidinio augimo dalis yra susitikimai, kurie atskleidžia mus supantį pasaulį ir jo sandarą pakeisdami įprastą „paveikslinį“ gamtos, meno ir pasaulio pažinimą tiesiogine patirtimi. Susitinkdami vienas su kitu veidas į veidą, betarpiškai pažįstame save, mus supančius žmones, — jų būdo bruožus, jausmus, poreikius, jų veiklos būdus (profesija ir kt.). Kadangi „geriau vieną kartą pamatyti, nei šimtą kartų išgirsti“. Dievas „Mažutėlių“ bendruomenėje taip pat asmeniškai sutinkamas per kasdienę maldos ir tikėjimo patirtį.

SANTYKIS PER SUSITIKIMĄ „SVEČIAI-SVEČIUOSE“ 3 – 6 m.

<i>Grupėje</i>	<i>Su pedagogu</i>	<i>Šeima ir vaikas</i>
<p>1. Nuostata. Naujas vaikas sutinka 15 naujų žmonių darželio grupėje. Jis yra individas, save suvokia kaip grupės dalį, tačiau su juo visada kalbama asmeniškai;</p> <p>2. Nuostata. Vaikas jaučiasi laisvai ir darželio pastate gali bendrauti su visais vaikais. Grupės neuždaromos, vaikai gali laisvai vaikščioti iš vienos grupės patalpos į kitos grupės patalpą;</p> <p>3. Pirmieji susitikimai organizuojami su pačiais grupės vaikais. Organizuojamas <i>interview</i>;</p> <p>4. Kiekvieno susitikimo metu vaikas yra aktyvus dalyvis, o ne vien klausytojas;</p> <p>5. Grupė džiugiai švenčia krikštadienius ir gimtadienius;</p> <p>6. Susitikimai vaikui atskleidžia jį supantį pasaulį ir jo sandarą, jie pakeičia įprastą „paveikslinį“ gamtos, meno ir pasaulio pažinimą. Vaikas pažįsta pasaulį per patirtį;</p> <p>7. Vaikas sutinka Dievą per kasdienę maldos ir tikėjimo patir-</p>	<p>1. Pedagogas yra grupės moderatorius ir atsakingasis. Į kiekvieną vaiką jis žvelgia kaip į asmenybę ir dovaną, stengiasi pamatyti ir atskleisti Dievo šedevrą kiekviename vaike;</p> <p>2. Pedagogas nekritikuoja vaiko, <i>nekelia</i> balso;</p> <p>3. Kasdien pasidomi vaiko patirtimi, išgyvenimais;</p> <p>4. Liudija vaikui Dievo meilę ir gailėstingumą;</p> <p>5. Pedagogas susitikimo metu atsižvelgia į grupės ir kiekvieno nario galimybes dalyvauti ir sutikti <i>kitokį ir naują</i>;</p> <p>6. Pedagogas nuolatos stengiasi gyventi tikėjimu, kad vaikas galėtų per ugdytoją sutikti Dievą;</p> <p>7. Pedagogas rūpinasi metiniu susitikimų planu. Planas apima: gamtą (<i>pvz.: pažįsta grybų sandarą, rūšis Verkių nacionaliniame parke</i>), meną (<i>pvz.: kviečia aktorių vaikiškai poezijai, patarlėms, priežodžiams, pasakoms be galo skaityti</i>) ir pasaulį (<i>pvz.: kviečia vaikų tėvelius pristatyti</i></p>	<p>1. Šeima yra santykio – bendrystės namai. Šeima rūpinasi vaiko nuolatiniu dvasinių, socialinių ir komunikacinių gebėjimų lavinimu;</p> <p>2. Šeima nuolatos įsijungia į darželio bendruomenės veiklą;</p> <p>3. Tėvai nuolatos domisi vaiko veikla darželyje, palaiko glaudžius ir draugiškus ryšius su pedagogais;</p> <p>4. Tėvai kartu su vaiku</p>

<p>tį;</p> <p>8. Vaikas suvokia ir išgyvena darželio vaikus ir darbuotojus kaip tikėjimo bendruomenę;</p> <p>9. Vaikas pastebi kito poreikius ir draugiškai į juos atsiliepia.</p>	<p><i>savo profesiją ir gyvenimo būdą</i>); į šį planą integruoja bendrą darželio „Mes ir Bažnyčia“ bei „Mes ir pasaulis“ susitikimų ciklą.</p>	<p>lankosi teatruose, kino teatruose, muziejuose, parodose.</p>
--	---	---

SANTYKIS PER SUSITIKIMĄ „SVEČIAI-SVEČIUOSE“ 3 – 6 m.

<i>Mes ir Bažnyčia</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Susitikimas su kunigu (atskleidžiant Tėvo paveikslą); 2. Susitikimas su bažnytiniu choru ir koncertas; 3. Susitikimas su skautais (aktyvioji veikla lauke); 4. Maldos susitikimas seminarijoje; 5. Susitikimas su Bažnytinio meno specialistu (pažinti Kalvarijų Kryžiaus kelio prasmę ir istoriją); 6. Susitikimas – Adoracija. Kryžiaus Atradimo bažnyčioje adoracija vaikams; 7. Susitikimas vienuolyne (atskleidžiant sakralios ir tyliosios erdvės sąvokas); 8. Susitikimas Prakartėlėje (Šv. Kalėdų džiaugsmui suvokti); 9. Susitikimas gerontologiniame centre (Kalėdinis apsilankymas); 10. Susitikimas gerontologiniame centre (Velykinis apsilankymas); 11. <i>Susitikimas su Prisikėlusiuoju</i> – jaunimo maldos grupės programa (Velykų slėpiniui pažinti); Šviesos kelias; 12. Susitikimas su Biblija. Šventojo Rašto kelionė į Lietuvą (atskleidžiant Šventojo Rašto svarbą ir prasmę); 13. Susitikimas su Šventuoju Kazimieru Vilniaus Arkikatedroje; 14. Susitikimas <i>Draugystė</i> su Kalvarijų parapijos jaunimu (aktyvi veikla lauke); 15. Susitikimas <i>Tarnystė</i> su Kalvarijų parapijos jaunimu (menine veikla, skirta gerontologinio centro gyventojams programai paruošti); 16. Susitikimas <i>Pašaukimas</i> su Vilniaus Šv. Juozapo seminarijos studentais (aktyvi veikla lauke); 17. Susitikimas <i>šoksiu Tau, mano Dieve</i>, su krikščioniškos bendruomenės jaunimu (malda per šokį); 18. Susitikimas visai šeimai <i>Pilni namai</i> (šėimos liudijimas apie didelės šėimos teikiamą džiaugsmą, laimę ir atsakomybę). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Susitikimas <i>Gamta – mano namai</i> (miško švarinimo akcija su gerontologinio centro gyventojais); 2. Susitikimas <i>Saulės laikrodis</i> (saulės laikrodžio konstravimas parke); 3. Susitikimas <i>mano mama/tėtis</i> — gydytojas; 4. Susitikimas <i>nėra nereikalingų gyvūnų</i>: kelionė į zoologijos sodą Pavilnyje; 5. <i>Ugnis – dovana žmogui</i>: susitikimas su gaisrininku; 6. <i>Susitikimas su Reksu</i>: svečiuose kinologas su šunimi; 7. Susitikimas <i>Kaip gimsta spektaklis?</i> Svečiai iš „Lėlės“ teatro; 8. Susitikimas visai šeimai <i>Knygos atgyja</i>. Svečiuose vaikų rašytojas; 9. <i>Pažink sparnuotį</i> — išvyka į Verkių parką su ornitologu; 10. <i>Vabzdžių gyvenimas</i> — išvyka į Verkių parką su biologijos studentais; 11. <i>Bėki, upeli</i> — išvyka su <i>Pasaka</i> prie šaltinėlio; 12. <i>Sniego rogės</i> — išvyka su arkliais ir rogėmis į Pavilnį; 13. <i>Mano šėimos stebuklas...</i> Susitikimas su grupės vaikų šėimomis; 14. <i>Kaip tampama mama/tėčiu?</i> — susitikimas skirtas žmogaus pradėjimui pažinti; 15. <i>Statau namą</i> — išvyka į statybas, pokalbis apie statybas ir architektūrą; 16. <i>Minties kelionė į pasaulį</i> – susitikimas su tekstilininku (kilimų peržiūra kunigų seminarijoje).

PASAULIO PAŽINIMAS — PRIEŠMOKYKLINĖ GRUPĖ

Pasaulio pažinimo pamokėlių metu galima ugdyti visas penkias kompetencijų grupes. Remiantis šiomis kompetencijomis ir jų siekimo uždaviniais, priešmokyklinėje grupėje, Pasaulio pažinimo pamokėlių metu yra dirbama remiantis šiuo veiklos planu ir jo turiniu:

Gyvenamoji aplinka (Socialinė kompetencija, pažinimo kompetencija, komunikavimo kompetencija)

1. Aš. Šeima. Pasakojimai apie save, savo šeimą, draugus.

Svarbi asmeninė informacija – vardas, pavardė, tėvų vardai, telefono numeriai, gimimo data, namų adresas ir t.t. Kodėl svarbu tai žinoti? Tėvų veikla. Laiško rašymas/piešimas savo artimiesiems.

2. Seneliai. Draugai. Pasakojimai apie senelius ir draugus.

Mano geriausias/i draugas/draugai. Jo portretas. Pokalbiai apie juos/jį. Ką veikiame su seneliais? Kur jie gyvena?

3. Darbas, profesijos. Profesijų įvairovė. Kuo užsiima mūsų tėvai? Kuo mes norėtume tapti ateityje? Kam reikalingas darbas? Pokalbis, diskusija, vaidmeniniai žaidimai pagal profesijas. Profesijų apibūdinimas.

4. Kur mes gyvename? Lietuvos geografija.

Vilnius. Lietuva. Lietuvos sostinė/vėliava/himnas/Herbas/klimatas/miestai/augalai/gyvūnai/papročiai ir kt. Lietuvos žemėlapis. Regionai. Orientavimasis žemėlapyje, pagrindinių miestų skyrimas.

5. Lietuvos kaimynės.

Latvija. Rusija. Baltarusija. Lenkija.

Kaimynių sostinės/vėliavos/klimatas/žemėlapis/augalai/gyvūnai/papročiai ir kt. Orientavimasis žemėlapyje. Valstybių žymėjimas ir spalvinimas žemėlapiuose. Vėliavų spalvinimas ir aptarimas.

6. Baltijos valstybės.

Lietuva. Latvija. Estija.

Baltijos jūros regionas. Darbas su žemėlapiu, orientavimasis. Baltijos valstybių panašumai ir skirtumai. Vėliavos, augalija ir gyvūnija, kalba.

7. Baltijos jūra.

Darbas su žemėlapiu, Baltijos jūros žymėjimas, spalvinimas, orientavimasis žemėlapyje.

8. Žemynai.

Žemynų vaizdavimas žemėlapyje, darbas su kortelėmis. Žemynų ypatumai. Skirtumai ir panašumai. Augalija ir gyvūnija. Gyventojai. Kalba. Žmonių bruožai. Darbas su žemėlapiu. Kur mes esame keliavę? Pasakojimai.

9. Vandenynai.

Darbas su žemėlapiu, vandenynų žymėjimas.

10. Europos sąjunga.

Kas tai yra? Ypatumai. Europos sostinės/vėliavos/klimatas/žemėlapis/augalai/gyvūnai/papročiai/kalba ir kt. Darbas su žemėlapiu, kortelėmis, gaubliu ir t.t.

Pabaigus „Gyvenamosios aplinkos“ temas siūloma projektinė veikla: bendras didelis žemėlapis, kuriame vaikai žymi išmokus žemynus, vandenynus, valstybes, vėliavas ir kt. Gaminama vėliavų knygelė, valstybių aprašai, žemynų aprašai ir pan.

Vedant pamokėles galima remtis www.emokykla.lt esančiais video pristatymais.

Gyvoji gamta (Pažinimo kompetencija)

11. Naminiai gyvūnai.

Įvairūs naminiai gyvūnai, jų skleidžiami garsai, aptarimas. Naminių ir laukinių gyvūnų skyrimas. Panašumai ir skirtumai. Kokius esame matę ir kur? Diskusija.

12. Laukiniai gyvūnai (Lietuvoje).

Susipažįstame su gyvūnais. Kuo minta, kur gyvena. Skleidžiami garsai, atpažinimo požymiai. Laukinių gyvūnų pėdsakai. Kuo panašūs ir kuo skiriasi.

13. Laukiniai gyvūnai (Pasaulyje).

Susipažįstame su gyvūnais. Kuo minta, kur gyvena. Skleidžiami garsai, atpažinimo požymiai. Laukinių gyvūnų pėdsakai. Kuo panašūs ir kuo skiriasi. Palyginimas su naminais gyvūnais.

14. Naminiai paukščiai.

Susipažįstame su naminiais paukščiais. Kur gyvena, kuo minta. Panašumai ir skirtumai. Skleidžiami garsai.

15. Laukiniai paukščiai.

Susipažįstame su naminiais paukščiais. Kur gyvena, kuo minta. Panašumai ir skirtumai. Skleidžiami garsai.

16. Vabzdžiai.

Susipažįstame su įvairiais vabzdžiais ir vabalais. Jų piešimas. Įdomiausi pasaulio vabzdžiai.

17. Medžiai.

Medžiai ir vaismedžiai. Jų dalys, rūšys. Lapuočiai, spygliuočiai. Pagrindiniai miškų medžiai. Lietuvos ir pasaulio medžiai. Įdomiausi ir rečiausi medžiai.

18. Krūmai.

Krūmai ir vaiskrūmiai. Jų dalys, rūšys. Lapuočiai, spygliuočiai. Pagrindiniai Lietuvos ir pasaulio krūmai.

19. Žolės.

Jų dalys. Piktžolės. Video pristatymas. Panašumai ir skirtumai. Nauda.

Pabaigus temas siūloma projektinė veikla: Viktorina. „Kaip gerai pažįstu Lietuvos paukščius? Augalus? Gyvūnus? Pasikartojimas.“

Pamokėlių metu naudojama PowerPoint programa, vaizdo įrašais, nuotraukomis, CD ir kt. Vedant pamokėles galima remtis www.emokykla.lt esančiais video pristatymais.

Negyvoji gamta (Pažinimo kompetencija)

20. Vanduo.

Vandens būsenos, savybės. Eksperimentas – vandens garai, ledas, skystas vanduo. Palyginimas. Būsenų virsmas. Vaizduojama vizualiai stebint pasikeitimus. Grupėje turėti ledo, garų ir skysto vandens.

21. Žemė.

Gaublys. Žemės rutulys. Žemėlapis. Lietuvos ir kitų valstybių radimas gaublyje, orientavimasis gaublyje. Žemės savybės, istorija, palyginimas su kitomis planetomis. Žemės modelio gamyba/piešimas.

22. Saulė.

Kas tai? Saulės dydis. Modelio gamyba/piešimas. Pristatymas apie Saulę. Jos palyginimas su kitomis žvaigždėmis ir dangaus kūnais.

23. Metų laikai.

Apibūdinimas, aptarimas. Metų laikų skyrimas. Bruožai. Kuo tai susiję su Saule? Metų laikai Lietuvoje ir svetur.

24. Mėnulis.

Žemės palydovas. Mėnulio judėjimas. Mėnulio fazės, jų kitimas. Mėnulio modelio gamyba/piešimas. Kaip sukasi Mėnulis ir kaip Saulė?

25. Para/savaitė/mėnuo/metai.

Paros dalys. Savaitės dienos. Mėnesiai ir metų laikai. Savo kalendoriaus gaminimas ir pristatymas. Bendro grupės kalendoriaus gaminimas. Metų laikų ir mėnesių skyrimas.

26. Saulės sistema ir planetos.

Pagrindinės planetos, jų apibūdinimas, skyrimas. Vieta Saulės sistemoje. Saulės sistemos gamyba ir aptarimas.

27. Gamtos reiškiniai.

Sniegas, pūga, kruša, lietus, škvalas, audra, vėjas, uraganas, viesulas, smėlio audros, smegduobės, Žemės drebėjimai, ugnikalnio išsiveržimai ir kt. Krituliai. Susipažįstame su sąvokomis, pateikiama vizualinių pavyzdžių. Įdomiausi pasaulio gamtos reiškiniai. Skirti, kurie vyksta Lietuvoje, o kurie tik svetur.

28. Orai.

Orų žemėlapiai. Orų reiškiniai ir apibūdinimas. Grupės orų žemėlapių gaminimas ir pristatymas.

29. Vaivorykštė.

Susipažįstame su vaivorykštės spalvomis. Piešiame, įsimeiname spalvas. Atliekame vaivorykštės bandymą. Išsiaiškiname kaip ir kodėl ji susidaro.

Vedant pamokėles galima remtis www.emokykla.lt esančiais video pristatymais.

Sveikata ir saugumas (Sveikatos saugojimo kompetencija)

30. Mityba.

Sveika gyvensena. Vitaminai. Ką mes valgome? Sveikas/nesveikas maistas. Salotų gaminimas darželyje.

31. Asmeninė higiena.

Švara, tvarka, dantų priežiūra. Drabužiai. Kas yra higiena? Kodėl svarbu palaikyti higieną? Kaip mes turėtume taisyklingai prižiūrėti save.

Tvarkinga apranga, patogi avalynė. Apranga pagal metų laikus.

32. Mano kūnas.

Kūno dalys. Kūno dalių žymėjimas, vaizdavimas, atpažinimas. Įsiminimas. Trūkstančių kūno dalių įrašymas, piešimas. Kodėl svarbu pažinti savo kūną? Pirmoji pagalba.

33. Skeletas.

Žmogaus kaulai, šonkauliai, sąnariai. Galimybė apžiūrėti skeleto maketą (darželyje). Darbas su kortelėmis ir vaizdine medžiaga.

34. Jutimo organai.

Akis. Ausis. Nosis. Oda. Liežuvis. Daiktų, kvapų, pojūčių atpažinimas tik liečiant/uostant/klausant.

Pateikto turinio aptarimui, įsigilinimui ir įtvirtinimui, praktinei veiklai reikia 9 mėnesių (rugsėjis – gegužė).

LIETUVOS IR PASAULIO ISTORIJA— PRIEŠMOKYKLINĖ GRUPĖ

ETAPAS	LAIKAS	TEMOS
1. Lietuvos istorija I	Rugsėjis- lapkritis	<p style="text-align: center;">✓ Baltų gentys. <i>Skaidruolės apie baltų gentis. Teritorijos lyginimas su dabartine Lietuvos valstybe. Papročiai, apranga, amatai.</i></p> <p>VEIKLA: paveikslėlio aplikacija iš smėlio ir akmenukų.</p> <p style="text-align: center;">✓ Lietuvos atsiradimas. Pavadinimo kilmė, tuometinė teritorija, gyventojai, amatai.</p> <p>VEIKLA: darbas su Lietuvos žemėlapiu (ribų spalvinimas, pavadinimo užrašymas).</p> <p style="text-align: center;">✓ Lietuvos Didžioji kunigaikštystė. <i>LDK istorija, kunigaikštis Mindaugas, k.t. Vytautas, Kęstutis.</i></p> <p>VEIKLA: filmas “Mindaugas”, filmo aptarimas.</p> <p style="text-align: center;">✓ Senieji amatai. <i>Gedimino laišakai Europai, amatininkai. Žalvario dirbiniai, audiniai, žvakės. Tuometinė padėtis Vilniuje, Vilniaus miestas.</i></p> <p>VEIKLA: amatų dirbtuvės-modelinas, siuvimas, darbeliai iš vielutės.</p> <p style="text-align: center;">✓ ATR respublika. <i>Susijungimas su Lenkija, tuometinė santvarka.</i></p> <p>VEIKLA: edukacinis filmas, filmo aptarimas.</p> <p style="text-align: center;">✓ ATR padalijimai. <i>ATR padalijimų prasmė, rezultatai.</i></p> <p>VEIKLA: klausimų viktorina.</p> <p style="text-align: center;">✓ Lietuva Rusijos sudėtyje. <i>Gyvenimas Lietuvoje, spaudos draudimas.</i></p> <p>VEIKLA: knygelių gaminimas iš gamtinio popieriaus.</p>

2. Pasaulio istorija *	Gruodis- vasaris	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Priešistorė. ✓ Pirmosios civilizacijos. ✓ Viduramžiai. ✓ Riteriai ir pilys. ✓ Imperijų amžius. ✓ Pramonės amžius. ✓ Šiuolaikinis pasaulis.
3. Lietuvos istorija II	Kovas- gegužė	<ul style="list-style-type: none"> ✓ I Pasaulinis karas. Kas yra karas? Kaip žmonės tuo metu gyveno? VEIKLA: klausimų viktorina. ✓ Nepriklausoma Lietuvos valstybė 1918-1940m. <i>Smetonos laikų Lietuva, ugdymas, politika.</i> VEIKLA: edukacinis filmas, filmo aptarimas. ✓ II Pasaulinis karas. <i>Žemėlapis. Karo padariniai.</i> VEIKLA: gaminsime saulytes, jose yra įrašę gerus darbus, kuriuos galime padaryti. ✓ Lietuva okupacijos laiku. Kas yra okupacija? Kaip tuo metu atrodė gyvenimas Lietuvoje? VEIKLA: origami paukštelis. ✓ Nepriklausomybės atkūrimas. Kas yra nepriklausomybė? VEIKLA: klausimų viktorina.

* Kiekvienai pamokai temos teorinė dalis parinkta iš LR Švietimo ir mokslo ministerijos edukacinės priemonės: Emokykla.lt // „Įdomioji istorija“.

SANTYKIS PER MENĄ

Meno paskirtis „Mažutėlių“ ikimokyklinio ugdymo įstaigoje — puoselėti ir turtinti žmogaus jautrumą ir intelektą, per grožio ir kūrimo patirtį padėti jam žengti į meno pasaulį, atskleisti savąsias kūrybines galias ir atrasti grožio šaltinį, visa ko Kūrėją. Meninė veikla vaikui yra artima, atspindi jo vidinį pasaulį, leidžia pozityviu būdu išreikšti emocijas, tenkina saviraiškos poreikį. Ikimokyklinio amžiaus vaikų meninė veikla kompleksiskai lavina įvairius vaiko pojūčius, formuoja tikslingo veikimo įgūdžius, skatina įvairių kompetencijų plėtrą, padeda pajusti bendravimo ir asmeninės kūrybos džiaugsmą — laisvai išreikšti ir atvirai priimti asmeninius ir kitų žmonių įspūdžius, jausmus, mintis vaizdu, garsu, judesiu, atrasti individualų, savitą raiškos stilių. Meninė veikla aktualizuojama meninio ugdymo ir ugdymo menu kryptimis, veikiant vaiko jausmus, formuojant jo dvasines vertybines nuostatas, plečiant protinius, sociokultūrinius gebėjimus.

Ikimokyklinio ugdymo grupėje per bendrą ir asmeninę meninę veiklą vaikas kaupia estetinio, socialinio, moralinio ir dvasinio augimo patirtį. Dailės, muzikos, choreografijos ir improvizacijos raiška praplečia bendravimo galimybes, praturtina tarpusavio santykius naujomis bendravimo vaizdu, judesiu, garsu ir kitais būdais formomis. Meninis lavinimas taip pat padeda vaikams ugdantis pagrindinius mąstymo būdus, kūrybingumą, kritinį mąstymą, gebėjimą kelti bei spręsti problemas, didinti pasitikėjimą savimi. Taigi meninis ugdymas(is) skatina socialinę raidą, intelektualinę pažangą ir dvasinį augimą.

Pedagogų ir šeimos užduotis — skatinti spontanišką meninę raišką kasdien: žaidžiant, bendraujant, dirbant, švenčiant grupės, namų aplinkoje ir gamtoje, taip pat nuolat turtinti ir plėtoti vaikui perduodamą kultūrinę patirtį etninėmis (tautosakos, tautodailės, etnomuzikos) ir kitomis meno vertybėmis.

Plg. Vilniaus menų darželis-mokykla „Dainorėliai“. Integruota ikimokyklinio ir meninio ugdymo programa. 2005 – 2006 m. m. (Projektas). Parengė darbo grupė: L. Kačiušytė-Skrantai, S. Tilvytėnė, A. Burnickienė, V. Talačkienė.

SANTYKIO PER DAILĘ, MUZIKĄ IR IMPROVIZACIJĄ VAISIUS 3 – 6 m.

<i>Meno kryptis</i>	<i>Vaikas</i>	<i>Pedagogas</i>	<i>Šeima</i>	<i>Mes ir pasaulis</i>	<i>Santykio vaisius</i>
<i>Dailė: piešimas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia nuotaikas, emocijas, jausmus, garsus, skonį linijomis ir dėmėmis; • Vedžioja linijas, kuria ornamentus įvairiomis piešimo technika (pieštuku, flomasteriu, kreida, medžio anglimi, pagaliuku) ant įvairių paviršių (įvairaus dydžio popieriaus lapo, sniego, smėlio, miltų); • Piešia konkrečius siluetus iš aplinkos; • Iliustruoja savo grupės (poezijos) knygutę, iliustracijas pažįsta kaip meno kūrinius, piešia atvirukus ir kt.; • Piešia įvairias geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgauna norimą piešinį, paveikslą; • Piešia iš atminties savo įspūdžius iš kelionių, išvykų gamtoje, piešia savo sukurtas istorijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda vaikui atrasti ir išreikšti linijomis ir dėmėmis nuotaikas, emocijas, jausmus, garsus, skonį; • Supažindina vaiką su ornamentavimu, pateikia įvairių darbui reikalingų priemonių; • Padeda vaikui atpažinti ir atkartoti konkrečius aplinkos siluetus piešinyje; • Skatina ir palaiko vaiką iliustruojant grupės (poezijos) knygutę, supažindina jį su iliustratyviuoju menu; • Talkina vaikui atrandant geometrines (ir kitas) formas (metalinės dėlionės – geometrinės figūros, konstruktyvieji trikampiai, geometrinė spinta ir kt.) ir jas atkartojant piešinyje, pateikia trafaretų formas apvedžiojimui, padeda sudaryti jų kompozicijas; • Nuolat skiria laiko įsiklausyti į vaiko įspūdžius ar jo kuriamas istorijas ir paskatina visa tai išreikšti piešimu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta vaiko vidinį pasaulį per jo piešinius; • Kartu su vaiku ieško naujų, originalių priemonių piešimui (ornamentų kūrimas plunksna, kompaktinių diskų dekoravimas markeriais ir t.t.); • Palaiko vaiko kūrybines idėjas ir jų raišką (ilustruojant knygeles, piešiant atvirukus ir kt.), brangina vaiko darbus ir jais džiaugiasi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atrandame linijas gamtoje ir savo aplinkoje; • Piešiame gamtoje, eskizuojame pieštuku, anglimi, pastebime ir paaiškiname gamtos linijas įvairiu metų laiku; • Vedžiojame daiktus pirštu, pagaliuku gamtoje; • Susipažįstame su pasaulio ir Lietuvos dailės istorija, žymiausiais darbais ir esminiais jų autorių gyvenimo faktais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Noriai reiškia savo vidinę dinamiką (kintančias nuotakas, emocijas, jausmus, įspūdžius ir kt.) per piešinį; • Atranda piešimo technikų įvairovę, išbando save jas naudodamas; • Geba atkartoti piešinyje įvairius aplinkos siluetus, geometrines formas, kurti linijų kompozicijas, iš jų sudaryti ornamentus, komponuoti trafaretų formas.
<i>Dailė: tapymas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Atranda spalvas, atspalvius, jų intensyvumą ir derinius; • Savo jausmus, nuotaikas, emo- 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda vaikui pažinti spalvas, atspalvius, jų intensyvumą ir derinius (1 – 3 spalvų 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia spalvų žaidimus: rūšiuoja vaiko drabužius/mamos ba- 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebime kintančias spalvas ir atspalvius gamtoje įvairiais metų 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta spalvas, atspalvius, jų intensyvu-

	<p>cijas išreiškia spalva ir potėpiu (eksperimentuoja teptuko viršūnėle, šonu vos paliesdamas popieriaus lapą arba stipriai prispausdamas teptuką);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja kassavaitiniame dailės terapijos susitikime; • Naudoja mišrias tapymo technikas (tradicinės ir gamtinės, buitines); • Iliustruoja pakvietimus į renginius, plakatus, knygutes ir t.t.; • Tapo didelio formato bendrus kūrinis šventės, renginio scenografijai ir t.t.; • Tapo ant įvairių formų (akmenų, butelių, dėžių, batų, senų nereikalingų daiktų ir pan.). 	<p>dėžutės ir kt.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaiką reikšti jausmus, nuotaikas, emocijas spalva ir potėpiu, eksperimentuojant teptuku, tapant ant įvairių paviršių ir pan.; • Kartu su vaikais dalyvauja kassavaitiniame dailės terapijos susitikime; • Pristato vaikui mišrias tapymo technikas, skatina jas išmėginti, pateikia darbui reikalingas priemones; • Nuolat atranda ir vaikams pateikia medžiagos iliustravimui (kuria renginių ar plakatų projektus ir kt.), įtraukia grupę į kitų organizuojamą veiklą — dekoracijų šventinei scenografijai gamybą ir pan. 	<p>tus/tėčio knygas pagal spalvą ir pan., atranda atspalvius tyrinėjant mamos kosmetinę, moko derinti spalvas renkantis dienos aprangą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skaito pasakas apie spalvas (Asta Dovydenaitė „Spalvos ir spalviukai“, Nadia Rafaeli „Spalvų karalystė“ ar kt.), jas kuria ir iliustruoja; • Pažįsta vaiko vidinį pasaulį per jo darbus, palaiko vaiko kūrybines idėjas ir jų raišką, brangina vaiko darbus ir jais džiaugiasi; • Ieško įvairių formų, ant kurių būtų galima tapyti. 	<p>laikais, išvelgiame jų dermę ir darną kūrinioje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išskylų gamtoje ir kitų išvykų metu ieškome įvairių formų, ant kurių būtų galima tapyti — medžio žievė, akmenėlių, lapų ir kt.; • Organizuojame savo darbų parodas ir mugės, dalyvaujame šventiniuose projektuose su senelių namais ir kitomis įstaigomis (ligoninės, vaikų darželiai ar vaikų namai, seminarija ar kuri nors Vilniaus parapija ir kt.); • Tiriame artimiausioje įstaigos aplinkoje esančius tapybos darbus (Kryžiaus kelyje, Kryžiaus atradimo bažnyčioje, kunigų seminarijoje ir kt.) — juos apžiūrime, susipažįstame su jų simbolika ir istorija. 	<p>mą, geba derinti spalvas kūrybinėje saviraiškoje ir kasdienėje veikloje (apdranga, jos detalės ir pan.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kūryboje naudoja mišrias tapymo technikas, noriai tapo ant įvairių paviršių ir formų; • Kuria įvairios tematikos ir paskirties darbelius (plakatai, atvirukai ir pan.), mielai įsijungia į bendras veiklas (šventiniai projektai ir kt.).
<p>Dailė: lipdymas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atranda formų įvairovę erdvėje; • Pajunta medžiagų (plastilino, modelino, molio, sniego, smėlio, tešlos, papjė mašė ir t.t.) plastiką 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda vaikui atrasti formas, jas pažinti (vienanaris/dvinaris/trinaris kubas, geometriniai kūnai), atkartoti 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia formų žaidimus su buitinių daiktų: rūšiuoja maisto produktus pagal formą, aptaria bal- 	<ul style="list-style-type: none"> • Atrandame formų įvairovę mus supančioje aplinkoje — įstaigos teritorijoje, 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta erdvines formas aplinkoje, geba jomis

	<p>ir konstrukcines savybes;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia savo jausmus, emocijas, nuotaikas forma; • Sukuria naują formą naudodamas įvairias medžiagas ir jungdamas jas tarpusavyje; • Lipdo atpažįstamus objektus iš jų supančios aplinkos — žmones, gyvūnus ir pan.; • Lipdo iš atskirų dalių bendrą didelį objektą (namą, miestą, gyvūną ir pan.); • Perteikia įvairias faktūras ant įvairių paviršių (badymas, įspaudimas, įrėžimas, braukymas ir kt.); • Kuria dovanėles, indus, žaislus, mokymosi priemonės ir kt. 	<p>ir perkurti dirbant su įvairiomis medžiagomis, perteikti įvairias faktūras ant įvairių paviršių;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaiką vidinį ir išorinį pasaulį išreikšti per formą; • Inicijuoja bendras vaikų veiklas — didelio objekto lipdymą iš atskirų dalių, dovanėlių kūrimą ir pan. 	<p>dų ir jų dalių formas ir pan.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartu su vaiku atranda formas ir spalvas per tam skirtus žaislus ir mokomąsias priemones (pačių pasigamintas ar įsigytas, pvz. kaladėlės, dėlionės, J. Briskmanienė, A. Mainelienė „Kortelių žaidimai. Spalva ir forma“, žaidimai „Formų spiralelė“, „Spalvos, formos, dydis“ ar kt.); • Skatina vaiką lipdyti namuose iš plastilino, modelino, molio (galima pasitelkti pagalbinę literatūrą, pvz. „Smagieji darbeliai. Plastilino žaidimai“, „Darbeliai iš plastilino, plastiko, metalo, akmenų ir įvairių daiktų“ ar kt.), kieme/kaime/pajūryje ar paupyje (atostogų metu) — iš sniego ar smėlio; • Skaito pasakas apie molinukus, plastilino pasakas (pasakos, su plastilinių veikėjų iliustracijomis, pvz. „Trys paršiukai“) ar kitą darbui su šiomis medžiagomis įkvepiančią litera- 	<p>parke, keliuose ir kitur;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susipažįstame su pasaulio ir Lietuvos skulptūros istorija, žymiausiais skulptūros darbais ir esminiais jų autorių gyvenimo faktais; • Tiriame artimiausioje įstaigos aplinkoje esančias skulptūras (Kryžiaus kelyje, Kryžiaus atradimo bažnyčioje, kunigų seminarijoje ir kt.) — jas apžiūrime, susipažįstame su jų simbolika ir istorija; • Organizuojame savo darbų parodas ir mugės, dalyvaujame šventiniuose projektuose su senelių namais ir kitomis įstaigomis. 	<p>veikti, jas atkartoti ir perkurti dirbdamas su plastiškomis medžiagomis vienas ar grupėje, kurti praktinės paskirties daiktus;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gali išreikšti savo vidinę dinamiką per formą; • Sugeba perteikti įvairias faktūras ant įvairių paviršių įrėžimu, braukymu ir kitomis technomis.
--	--	---	--	--	---

			tūrą; <ul style="list-style-type: none"> • Atranda formas kulinarijoje ir konditerijoje: kepa blynus, kotletus ar forminius sausainius, verda cepelinus, spurgas ar žagarėlius, daro želė su vaisių gabalėlių dėlionėmis ir pan. 		
<i>Dailė: konstravimas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstruodamas ir statydamas pamato įvairias formas ir erdvės derinius, konstrukcijas, pajunta jų santykius; • Konstruoja iš įvairių medžiagų (plastmasės, kartono, medžio, folijos, medžiagos, vilnos, daržovių ir t.t.); • Konstruoja mažus ir didelius bendrus dirbinius; • Dekoruoja senus rėmelius, vazonėlius ar kitus daiktus; • Lanksto origami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su vaiku atskleidžia formas ir erdvės derinius, konstrukcijas per konstruojamąją veiklą, paruošia aplinką vaiko atradimams ir patirčiai, pajuntant formų ir erdvės santykius; • Paruošia ir pateikia vaiko darbui būtinų įvairių priemonių (plastmasės, kartono, folijos, pagaliukų, spygliukų ir kt.), pristato darbo su jomis būdus; • Supažindina vaiką su origami lankstymo technika; • Organizuoja bendrą grupės konstruojamąją veiklą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su vaiku atranda formas ir erdvės derinius per tam skirtus žaislus ir mokomąsias priemones (pačių pasigamintas ar įsigytas, pvz. kaladėlės, dėlionės, taktinio balansavimo stalo žaidimai „Tower“, „Junga“, „Bausack“ ar kt.); • Tėtis moko įvairių kaklaraiščio rišimo būdų, mama — skarelės, šalio ar šaliko dėvėjimo būdų; • Kartu su vaiku mokosi buitinio „Sulankstymo – išlankstymo“ meno, praktikuojantis su staltiese, rankšluosčiais, patalyne, megztiniais, kelnėmis, marškiniais ir kt.; ypač vertinga kartu krauti daiktus kelionei, aptariant, kokių daiktų būtinai reikia ir kaip juos sutalpinti tam tikroje ri- 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiriame artimiausioje įstaigos aplinkoje esančius architektūros paminklus ir kitus statinius (Kryžiaus kelio stotys ir jų aprašai, Kryžiaus atradimo bažnyčia, Trinapolio ansamblis, kunigų seminarija, „Mažutėlių“ įstaigos pastatai, aplink esantys gyvenamieji namai, komercinės paskirties statiniai ir kt.) — juos apžiūrime, susipažįstame su jų konstravimo esminiais elementais, istorija; • Susipažįstame su pasaulio ir Lietuvos architektūros istorija, žymiausiais architektūros paminklais ir esminiais jų autorių gyvenimo faktais; 	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta įvairius formų ir erdvės derinius, jaučia jų santykius; • Geba individualiai ir grupėje kurti įvairaus dydžio konstrukcijas, jungdamas įvairias medžiagas; • Noriai imasi daiktų dekoravimo meno; • Domisi ir pažįsta origami lankstymo techniką; • Moka įvairiais būdais užsirišti kaklaraištį, žino įvairius skarelės, šalio ar

			botoje erdvėje (kuprinė, lagaminas ar pan.).	<ul style="list-style-type: none"> • Renkame įvairias medžiagas — pagaliukus, akmenukus, šukes, atplaišas, kriaukleles, kruopas ir kt. — konstravimui ir daiktų dekoravimui; • Konstruojame gamtoje — dėliojame iš pagaliukų, spygliukų, akmenukų ir kt. įvairias linijas, kreives, daiktus ir pan.; • Organizuojame savo darbų parodas ir muges, dalyvaujame šventiniuose projektuose su senelių namais ir kitomis įstaigomis. 	šaliko dėvėjimo būdus, geba susikrauti daiktus kelionei.
<i>Dailė: aplikavimas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia save dekoratyviu vaizdu – apibendrinta forma, spalva, komponavimu; • Atranda plokščių formų pasaulį; • Kerpa, plėšo, glamžo ir klijuoja improvizacijas; • Kuria dėlionės ir mozaikas pagal savo nupieštus kontūrus; • Kūrybiškai panaudoja įvairių medžiagų faktūras; • Aplikuoja skirtuką knygai, įvairias dėžutes, dovanas; • Aplikuoja ant įvairių formų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Talkina vaikui reiškiant save dekoratyviu vaizdu — paruošia ir pateikia visa būtinas priemones, skiria pakankamai laiko suteikti visą reikalingą pagalbą ieškojimų ir atradimų procese; • Padeda vaikui atskleisti plokščių formų pasaulį, kurti improvizacijas, dėlionės ir mozaikas, aplikuoti ant įvairių formų panaudojant įvairių medžiagų faktūras. 	<ul style="list-style-type: none"> • Renka medžiagas aplikavimui ir daiktus, ant kurių būtų galima aplikuoti; • Pažįsta vaiko vidinį pasaulį per jo darbus, palaiko vaiko kūrybines idėjas ir jų raišką, brangina vaiko darbus ir jais džiaugiasi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizuojame savo darbų parodas ir muges, dalyvaujame šventiniuose projektuose su senelių namais ir kitomis įstaigomis; • Pažįstame pasaulio ir Lietuvos žymiausias mozaikas ir vitražus, esminius jų autorių gyvenimo faktus; • Tiriame artimiausioje įstaigos aplinkoje esančias mozaikas ir 	<ul style="list-style-type: none"> • Geba išreikšti savo vidinę dinamiką apibendrinta forma, spalva, komponavimu; • Pažįsta plokščių formų pasaulį; • Noriai kuria dėlionės ir mozaikas, įvairias aplikacijas, kūrybiškai panaudodamas

				<p>vitražus (Kryžiaus atradimo bažnyčia, kunigų seminarija ir kt.) — juos apžiūrime, susipažįstame su jų komponavimo esminiais elementais, istorija.</p>	<p>įvairių medžiagų faktūras.</p>
<p><i>Dailė: štamavimas</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Štampuoja įvairiais daiktais: daržovėmis, pagaliuku, žaisliuku, siūlais, kamšteliu, teptuku, pirštu, delnu, gamtoje rastais daiktais ir kt.; • Atranda ir pamato daiktų paviršiaus savybes; • Kuria ir komponuoja raštus, ornamentus staltiesei, servetėlei, šalikui, užuolaidoms ir t.t., naudodamas štamavimo techniką; • Štampuoja ant įvairių paviršių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paruošia ir pateikia vaiko darbui būtinų įvairių priemonių (žaisliukų, siūlų, kamštelių ir kt.), pristato darbo sujomis būdus; • Padeda vaikui atrasti daiktų paviršiaus savybes; • Talkina vaikui kuriant ir komponuojant raštus, ornamentus staltiesei, servetėlei ir pan. naudojant štamavimo techniką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiria ornamentus ir raštus namų aplinkoje — ant užuolaidų ir patalynės, ant drabužių, baldų apmušalų ir t.t.; • Palaiko vaiko kūrybines idėjas ir jų raišką, brangina vaiko darbus ir jais džiaugiasi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Renkame medžiagas štamavimui; • Organizuojame savo darbų parodas ir mugės, dalyvaujame šventiniuose projektuose su senelių namais ir kitomis įstaigomis; • Susipažįstame su atspaudo atsiradimo istorija, jo paskirtimi senovėje ir dabartiniiais laikais, taip pat su spauda ir kitomis sritimis, kur naudojama štamavimo technika; • Susipažįstame su pasaulio ir lietuvių liaudies ornamentavimo technika, jos panaudojimu senovės laikais ir šiandiniame pasaulyje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Naudodamas štamavimo įvairiais daiktais techniką, noriai kuria ir komponuoja raštus, ornamentus (buityje naudojamų daiktų) dekoravimui; • Pažįsta tam tikras daiktų paviršiaus savybes.

Vaikas	
Muzika : dainavimas ir muzikavimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria muzikos instrumentų (būgnelių, lazdelių, varpelių, pianino, sintezatoriaus) garsus; 2. Atkartoja, mėgdžioja pedagogo pateiktą paprastą aštuntinių – ketvirtinių ritmą; 3. Pažįsta savo balsą dainuodamas storai, plonai, tyliai, garsiai, niūniuoja, rėkia; 4. Noriai mokosi dainuoti nesudėtingas dainas; 5. Valdo kvėpavimą, stengiasi išdainuoti frazes; <p>Atpažįsta girdėtą melodiją, žinomą instrumentą, gali įvardinti lėkštę, smuiką, kontrabosą, skudučius, fleitą;</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Apibūdina girdimą kūrinį, įsivaizduoja apie ką jis galėtų būti, kokius jausmus, nuotaiką išreiškia; 7. Atpažįsta 7 kompozitorių kūrinius ir juos įvardina.
Muzika: šokis	<ol style="list-style-type: none"> 1. Patiria prasmingo judėjimo vertę, stengiasi koordinuoti judesius; 2. Pajunta ritmą; 3. Lavina kūno plastiškumą per judesį ir šokio žingsnius; 4. Geba šokti rate/poroje; 5. Laisvai juda erdvėje įvairiomis kryptimis, nesusidurdamas su kitais.
Improvizacija	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atskleidžia jausmus per judesį ir mimiką; 2. Vaidina su lėlėmis ir „pirštukais“; 3. Kuria pasakų improvizacijas; 4. Geba į improvizaciją įtraukti aplinkos daiktus, sugalvoja naują jų paskirtį; 5. Piešia ant veidrodžio, šviesos stalo, miltų dėžėje <i>Dienos išpūdžius</i>; 6. Fotografuoja akimirkas tėvams ir jas improvizuotai atpasakoja.